

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt. Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XVI

Celovec, petek, 10. marec 1961

Štev. 10 (982)

Občni zbor Zveze koroških partizanov:

Tudi danes sta potrebni budnost in borba proti fašizmu za uveljavljanje demokracije in ohranitve miru

Prefekto nedeljo so se v Delavski zbornici v Celovcu zbrali koroški partizani na letošnji občni zbor svoje organizacije Zveze koroških partizanov. Dvorano je napolnilo nad 120 bivših borcev in svojcev padlih borcev za svobodo proti fašizmu med njimi tudi tričlanska delegacija Zveze partizanov Tržaškega ozemlja. Prišli so iz krajev Koroške, kjer so v letih 1942—1945 bili borbo na življenje in smrt za osvoboditev slovenskega in avstrijskega ljudstva izpod krvavega fašizma in nacizma. Prišli so zato, da dajo duška svojemu ogorčenju in protestu proti vedno pogostejšim pojavom

fašističnega in nacističnega izzivanja ljudstva po naših tleh in povsod, kjer so ostali nekažnovani nositelji fašistične miselnosti in njihovi pajdaši, ki ne dvigajo la spet svojih glav, temveč — kakor pred 25 leti — pričenjajo vedno bolj očitno s svojimi akcijami in provokacijami, da bi — kakor tedaj — zrušili demokracijo in vzpostavili režim nasilja in krvi.

Občni zbor Zveze koroških partizanov je opozoril na vse grozote, ki jim je bilo izpostavljeno naše ljudstvo v letih 1938 do 1945, ko so Hitler in Mussolini ter njihovi

pobesneli pajdaši v znamenju kljukastega križa, črnih srajc in mrtvaških glav na uniformah v preganjanju in pobijanju našega ljudstva in narodov, ki so jih podjarmili z ognjem in mečem zganjali prave orgije. Istčasno pa so koroški partizani ostro obsodili sedanje vedno pogostejše se ponavljajoče fašistično izzivanje pri nas in povsod, kjer ga zaznamujemo. Zlasti pa so grajali čudno pojmovanje demokracije, ki dovoljuje, da povzročitelji fašističnih izgrediv sedijo v javnih službah — in to celo v visokih —, da po šolah vzgajajo našo mladino, da zastrupljajo ozračje po uni-

verzah in da slabijo ugled države in demokracije med naprednimi silami v svetu.

S temi in podobnimi vprašanji se je občni zbor bavil v več kot triurni razpravi. Vsi govorniki so bičali pogoje, v katerih živimo spričo svojega velikega doprinosa za uničenje fašizma in vzpostavitev demokracije v Avstriji 15 let po osvoboditvi. Medtem ko sedijo poznani nacisti spet na svojih stolčkih in so dobili za čas svojega pripora po osvoboditvi celo odškodnino, se je v izpolnjevanju obveznosti države, ki jih ima po državni pogodbi do svojih manjšin, položaj koroških Slovencev še poslabšal.

21. marca bo uradno ljudsko štetje:

S številkami ni mogoče reševati manjšinskega vprašanja

Kakor smo v našem listu že svoječasno poročali, bo 21. marca po vsej Avstriji izvedeno uradno ljudsko štetje. Ljudsko štetje je del splošne statistike, ki jo v manjših ali večjih presledkih delajo vse moderne urejene države. Kakor vsako statistično zbiranje podatkov, tako je tudi ljudsko štetje samo tedaj smiselno in koristno, če skuša pri vseh stavljenih vprašanjih dognati zanesljive podatke, ki odgovarjajo dejanskemu stanju — resnici. Zato je razumljivo, da uradni števni komisariji, ki jih imenujejo posamezne občine, ne morejo — ali vsaj ne bi smeli zapisovati neresničnih podatkov, kakor takih tudi vprašani državljani ne bi smeli dajati, kajti zakon o ljudskem štetju predvideva občutne kazni (do 30.000 šilingov in do 6 mesecev zapor) za vsakogar, ki bi zavestno dajal neresnične ali pomanjkljive odgovore na posamezna vprašanja.

Toda kako je v tem oziru pri nas na Koroškem? Ali je načelo, da morajo odgovoriti pri ljudskem štetju odgovorjati dejanskemu stanju, torej resnici, merodajno tudi tukaj? Izkušnje nas uče, da na Koroškem odločajo povsem drugačna merila kot po vsej ostali Avstriji; in to velja tudi za ljudsko štetje! Primerov ne bomo iskali v daljnji preteklosti, dovolj jih je znanih že od zadnjega ljudskega štetja pred desetimi leti, ki se je po „zaslugi“ strupenih šovinistov, pa tudi po krivdi oblasti, ki so klonile pred temi elementi, izrodilo in spaciilo v neokusno komedijo, ko so ugotovitve uradnega ljudskega štetja pokazale vse prej kot resnično stanje na Koroškem.

Tudi pri letošnjem ljudskem štetju se eno izmed mnogih vprašanj nanaša na „občevalni jezik“. Razlika je samo v tem, da se je pred desetimi leti smatral za „občevalni jezik“ tisti jezik, katerega se človek v vsakdanjem življenju izključno ali vsaj pretežno poslužuje, medtem ko zakon „občevalni jezik“ pojmuje tokrat kot „jezik, ki se govori v občevanju z družinskimi pripadniki“.

V normalnih razmerah tako vprašanje, to je vprašanje po „občevalnem jeziku“, ne bi smelo povzročiti večjih težav kot ostala vprašanja, na primer po državljanstvu, po spolu, po veroizpovedi itd. Vendar so tudi tokrat na delu sile, ki hočejo prav ob tem vprašanju izrabiti ljudsko štetje v svoje umazane nacionalistične namene, ko pozivajo ljudi, naj proti lastnemu prepričanju in v nasprotju z resnico navedejo neresnične podatke. Vprašali se moramo, kje je oblast, tista oblast, ki za neresnične podatke predpisuje občutne kazni — ali mar ne vidi ali noče videti, da gotovi krogi javno pozivajo k kršenju predpisov, da javno pozivajo k navedenju neresničnih podatkov glede „občevalnega jezika“, samo da bi spet polvarjali resnično jezikovno stanje na Koroškem, hkrati pa žalili narodnostna čustva slovenskega ljudstva!

Čeprav je notranje ministrstvo izjavilo, da bo ljudsko štetje služilo zgolj statističnim namenom, nas izkušnje zlasti z zadnjim ljudskim štetjem, ko je pristojno ministrstvo izjavljalo isto, uče, da se na podlagi rezultatov ljudskega štetja le prečesto delajo tudi zaključki o narodnostni pripadnosti. Prizadevanja nacionalističnih krogov, da bi jasna objektivna dejstva privprašanju po

„občevalnem jeziku“ zameglili z raznimi izmaličenimi kombinacijami v korist svojih šovinističnih političnih teženj, to domnevo le še potrjujejo.

Za koroške Slovence je pri letošnjem ljudskem štetju možna ena sama odločitev: da na vprašanje po „občevalnem jeziku“ zapišemo odnošno izjavimo — slovenski jezik!

Hkrati pa moramo tudi ob tej priložnosti z vso odločnostjo povedati, da v današ-

njih razmerah, ko nacionalistični nestrpnosti neovirano in nekažnovano hujskajo proti slovenskemu ljudstvu in proti mirnemu sožitju v deželi, in ob dejstvu, da slovenskemu jeziku še vedno ni bila priznana enakopravnost v smislu določil člena 7 državne pogodbe, tudi rezultati uradnega ljudskega štetja ne morejo prikazati dejanskega narodnostnega stanja. To stanje je namreč objektivno dano in ga ne more spreminiti nobena igra s številkami bodisi pri ljudskem štetju bodisi pri kakršnekoli ugotavljanju manjšine.

Zato že vnaprej odrekamo veljavnost in priznanje vsakršnim iz kakršnekoli izjave pri ljudskem štetju izvirajočim zaključkom o narodnostnem stanju na Koroškem in poudarjamo, da s številkami ni mogoče reševati manjšinskega vprašanja, še manj pa s številkami uničiti živo ljudstvo!

Kongres SZDL Slovenije v Ljubljani:

Čedalje večje pravice kolektivov in komun pri delitvi dohodka

„Ne moremo biti neprizadeti ob kratenju pravic naših manjšin“

V veliki dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani je v torek ob 10 uri začel svoje delo V. kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Svoje delo je zaključil včeraj popoldne. Razen 703 delegatov je na kongresu bilo navzočih veliko število gostov, zastopnikov Socialistične zveze iz ostalih republik FLR Jugoslavije in predstavnikov slovenskih manjšin v Italiji in Avstriji. Toplo pozdravljena sta se kongresa udeležila tudi podpredsednik Izvršnega sveta FLRJ, Edvard Kardelj in predstavnik Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije Svetozar Vukmanovič. Predsednik Glavnega odbora SZDL Slovenije, Miha Marinko je ob otvoritvi kongresa poudaril njegov velik pomen in dejal, da soupada v številne letošnje proslave 20-letnice revolucije in vstaje slovenskega naroda. Ta obletnica je še zlasti pomembna za slovenski narod, ki bkrati praznuje tudi 20 letnico Osvobodilne fronte, predhodnice SZDL.

V ospredju zanimanja sta na kongresu stala pozdravni govor Svetozarja Vukmanoviča in referat Mihe Marinka o nekaterih aktualnih nalogah SZDL Slovenije v komunalnem sistemu. Po teh referatih je kongres pričel delati v komisijah in to delo nadaljeval tudi še v sredo. Včeraj pa se je spet sestal k zaključni plenarni seji.

Kongres se je v glavnem bavil z gospodarskim in družbenim razvojem ter nadaljnjo izgradnjo socialističnih odnosov v Sloveniji, zlasti pa z nalogami Socialistične zveze, ki so v stvarnosti velikih doseženih uspehov v bodoče potrebne. V zvezi z velikimi uspehi na družbenem področju je Svetozar Vukmanovič dejal, da »morda ni pretirano reči, da niso še nikjer ustvarili družbeno-ekonomskega sistema, v katerem je delo do tolike mere svobodno in kjer je človek v položaju, da se dejansko svobodno združuje in da z družbenimi sredstvi za proizvodnjo svobodno ustvarja osebni dohodek v sorazmerju z rezultati svojega dela, kakor je to v naši deželi! S samim tem prihaa človek

v središče celotnega družbeno-ekonomskega sistema, kjer neposredno vpliva ne samo na povečanje dohodka, temveč tudi na njegovo razdeljevanje, na nadaljno razširjeno družbeno reprodukcijo in na ustvarjanje pogojev za zadovoljevanje svojih potreb. Zato preneha upravljanje kot upravljanje z ljudmi in se spreminja v upravljanje s stvarmi, v odločanje v ekonomskih poslih in vodenje tehničnega procesa dela.«

Predsednik Glavnega odbora SZDL Slovenije Miha Marinko je v svojem referatu o aktualnih nalogah SZDL v komunalnem sistemu najprej podčrtal nekatera vprašanja mednarodnega pomena in pri tem med drugim dejal: »Jugoslavija si s svojo mednarodno politiko, ki je v popolnem skladu s praktično notranjo politiko, notranjim urejanjem odnosov med narodi in ljudmi, krepi ugled in simpatije vseh naprednih sil v svetu. Rezultati se odražajo v živahnih državniških, gospodarskih, kulturnih in drugih odnosih z mnogimi državami ne glede na različnost družbenih sistemov. To se nana-

Organizacija Združenih narodov
spet zaseda

Po presledku 11 tednov je Organizacija združenih narodov minuli torek pričela nadaljevati s svojim 15. zasedanjem. Kakor izgleda bo v ospredje tega zasedanja postavljena razprava o položaju v Kongu. To pričakovanje ne opravičuje le razvoj v Kongu v zadnjih tednih, temveč tudi dejstvo, da je bil na listi govornikov prvi prijavljen predsednik Ghane, Nkrumah, ki je v torek predložil nove predloge za rešitev krize v Kongu.

Zadnje dni pa so med ZDA in Sovjetsko zvezo tekoča pogajanja za spremembo dnevnega reda sedanjega zasedanja. Sovjetski časopisi povdajajo, da je Sovjetska zveza pripravljena, da odstopi od svoje resolucije glede lanskih zračnih incidentov s strani ameriških vojaških letal nad sovjetskim ozemljem, če tudi ZDA vzamejo z dnevnega reda nekatera vprašanja, ki so nastala zaradi hladne vojne. Domneva se, da Sovjetska zveza s tem misli črtanje vprašanja Madžarske in Tibeta z dnevnega reda. S tem v zvezi je zanimivo, da je Hruščev, ki potuje po Sibiriji, povabil ameriškega veleposlanika, naj pride za njim, da mu izroči osebno poslanico predsednika ZDA Kennedyja.

Neglede na vse to pa bo na tem zasedanju OZN morala razpravljati še o vrsti težavnih vprašanj. Poleg krize v Kongu in teženj Sovjetske zveze po odstavitvi generalnega sekretarja OZN Hammarskjölda so taka vprašanja še razorožitev, povečanje članstva Varnostnega, Gospodarskega in Socialnega sveta OZN, sodelovanje pri proučevanju veso-

lila in pritožbe Kube proti ZDA. Še tudi na države, na katere meji naša republika. Zlasti so ti odnosi z Italijo koristni za obe strani. Manj intenzivni — vsaj za sedaj, upamo pa, da se bo to spremenilo — so ti odnosi z Avstrijo. Z Avstrijo smo vzpostavili začetke maloobsejnega prometa. Z Italijo imamo režim mejnega prometa, ki lahko služi za vzor mnogim drugim deželah, zlasti onim z različno notranjo ureditvijo. Menimo, da so taki odnosi koristni tudi za položaj naše narodne manjšine pri sosedih in njihove pri nas; menimo da se na ta način razvija strpnost in respektiranje manjšinskih pravic. Skladno s pri nas popolnoma uveljavljenim načelom nacionalne enakopravnosti, želimo in po svoje k temu prispevamo, da bi enake pravice uživala tudi naša manjšina preko meje, ker bi to samo koristilo pristnosti odnosov na mejah. Razumljivo pa je, da ne moremo biti neprizadeti, če se te pravice omejujejo ali onemogočajo. Hkrati pa se tudi v polni meri zavedamo, da kratenje teh pravic izhaja od reakcionarnih elementov, ki jih bo dejelo regularni odnosi na meji in med sosedji z različnimi družbenimi sistemi v očeh, ki podpihujejo nacionalistična šovinistična čustva predvsem zato, da bi krnili in onemogočili demokratične svoboščine in napreden razvoj v svoji deželi. Naša politika temelji na načelu spoštovanja in enakih pravic narodov.

Poročilo z občnega zbora Zveze koroških partizanov:

Trkamo na vest avstrijskih državnikov

da obravnavajo naše vprašanje tako, kot se v demokraciji spodobi

Nedeljski občni zbor Zveze koroških partizanov je bil posvečen spominu dvajsetletnice vstaje slovenskega naroda. Po uvodnih formalnostih se je najprej oddolžil spominu tovarišev soborcev, ki so umrli v času od zadnjega občnega zbora naprej, nakar je podal predsednik Zveze koroških partizanov, Karl Prušnik-Gašper, svoje poročilo. Po poročilu se je razvila obširna diskusija o aktualnih vprašanjih in nalogah koroških partizanov in njihove organizacije. Ko je občni zbor spreminil nekatera določila pravil Zveze, je izvolil Glavni odbor, ki mu predseduje spet Karl Prušnik-Gašper.

Predsednik je v svojem poročilu najprej opozoril, da se vrši občni zbor v jubilejnim letu vstaje slovenskega naroda, ki je pred 20 leti vedno zasramovan in izkoriščen po tujerodni gosposki kot mali narod vstal in se uprl nasilju fašizma ter v štiriletni oboroženi borbi ta upor zmagovito končal. Zaradi objektivnih pogojev nekoliko zakasneli smo se 1942 tudi koroški Slovenci vključili v ta gigantski boj za svojo osvoboditev, zlasti pa za osvoboditev naših rojakov, ki jih je nacizem izselil ali pa uničeval po svojih taboriških smrti širom Evrope.

»Takrat nas je vodila velika človečanska ideja«, je dejal tov. Prušnik, »borili se proti nemškemu fašizmu na tem koščku zemlje, se pravi, vodili osvobodilno borbo proti sovražniku vseh tlačanih in zaslužnih narodov, za osvoboditev vseh zatiranih ljudstev v svetu. In današnji občni zbor Zveze koroških partizanov kot organizacije nekdanjih partizanskih borcev in vseh, ki so neposredno podpirali to osvobodilno borbo, izraža svojo odločen protest proti novoporočajočemu se fašizmu, ki danes v svetu vrši spet ista grozodejstva, kakor jih je pred 20 leti vršil nad našim ljudstvom.

Fašistična miselnost je živa tudi še pri nas, kajti prav ona odreja našim otrokom najosnovnejše človečanske pravice, osnovno izobrazbo v materinem jeziku. Kakor afriške narode, tako bi hoteli imeti tudi nas koroške Slovence le za ceneno delovno silo, za manj izobraženo ljudstvo, ki ga hočejo spraviti še ob njegovo avtohtono ime Slovenci, ter ga skušajo prekrstiti v vindičarje.

V svojih nadaljnjih izvajanjih se je tov. Gašper baval zlasti s pridobitvami narodnoosvobodilne borbe in dejal, da so partizanski borci in vsem, ki so trpeli pod nacističnim nasiljem, te pridobitve globoko pri srcu, da je dolžnost bivših partizanov, da so v naših narodnih organizacijah čim bolj marljivi in da jih podpirajo v njihovih prizadevanjih. Naš človek ne sme naslediti paroli »roke proč od politike«. To je parola nasprotnikov naše borbe za enakopravnost in enakost pri udeležbi na skupno ustvarjenih dobrinah. Naši nasprotniki želijo, da bi bil naš človek čim manj izobražen in razgledan, da bi taval politično slep okoli. Mi pa tega ne želimo, ker vemo, da sta izobraženost in razgledanost osnovna predpogoja za borbena zavest in budnost za dogajanja okoli nas.

S tem v zvezi je nakazal vrsto vprašanj iz našega neposrednega narodnega življenja in dogajanj po naših krajih. Obravnaval je vrsto nalog, ki jih ima organizacija in vsak njen član v našem narodno samoohranjenem boju in prizadevanju za enakopravnost vseh državljanov. V smislu nakazanih nalog se bo Zveza koroških partizanov prizadevala, da goji pogum in borbenost med našim ljudstvom in ju budi med doraščajočo mladino. Pravtako bo vsepovsod podprla dejavnost slovenskih na-

rodnih organizacij in k temu posebej bodrila vse svoje člane. Nastopila pa bo proti vsakomur, ki bi kakorkoli slabil ali zaviral njihovo prizadevanje za uresničenje člena 7 državne pogodbe, za našo kulturno rast in za našo gospodarsko utrditev. Vsak Slovenec na Koroškem si mora biti na jasnem, da na Koroškem ni v nevarnosti vera, temveč obstoj koroških Slovencev na svoji zemlji. Za njihovo obrambo morajo biti pri-

Skupna oborožena borba nas druži in obvezuje

Občni zbor Zveze koroških partizanov je v imenu Zveze partizanov Tržaškega ozemlja pozdravil tov. Vladimir Kenda in uvodoma opozoril na skupno usodo tržaških, primorskih in koroških Slovencev pod vedno krutejšimi oblikami fašizma in nacizma ter naglasil, da nas je skupna oborožena borba združila in povezala in da nas obvezuje, da tudi danes in v bodoče nadaljujemo borbo za dosego naših narodnostnih pravic.

»Tako vi, kakor mi na tržaškem ozemlju«, je dejal tov. Kenda, »nismo osamljeni. Velika večina slovenskega naroda živi danes v svobodi, kjer si gradi novo življenje v okviru socialistične Jugoslavije. Ta narod, ki je dal toliko za svojo svobodo, ni pozabil na Slovence, ki živimo v zamejstvu. Pri njem bomo vedno našli močno oporo, pomoč in razumevanje, da bomo lahko uspešno nadaljevali svojo borbo. Pa tudi v Italiji in Avstriji so napredni ljudje, ki se ne strinjajo in

zadevanja skupna, vsako razdvajanje v teh prizadevanjih in vsako blatenje naše narodno osvobodilne borbe škoduje koroškim Slovincem.

Svoje poročilo je tov. Gašper zaključil z ugotovitvijo, da tudi nad 500 koroških partizanov, ki ležijo pokopani na 38 pokopališčih, zahteva budnost in demokratično uređitev naših pravic, uzakonjenih v avstrijski državni pogodbi. »Zaradi tega trkamo na vest avstrijskih državnikov, da obravnavajo naše vprašanje tako, kot se spodobi za demokracijo. Mi bomo demokracijo v naši državi vedno branili in z vso vnetostjo bomo zastavljali za ohranitev republike Avstrije. Od nje pa zahtevamo, da nasprotnam prekine s svojo preteklostjo. Za naše pravice ne prosimo, mi jih zahtevamo in terjamo z vso odločnostjo.«

se ne morejo strinjati s politiko narodnostne mržnje in zatiranja. V delovnih množicah, v socialističnih in naprednih silah bomo iskali in našli svoje zaveznike.

Načela demokracije, svobode in socializma niso prazne besede. Vztrajna borba delovnih množic jih iz leta v leto, iz desetletja v desetletje spreminja v meso in kri, v nove oblike življenja. Val zahtev po svobodi in boljšem kruhu je že zajel vse celne zemeljske oble. Od Afrike do Azije in Južne Amerike se bije težka in krvava borba za osvoboditev narodov izpod kolonializma, zatiranja in izkoriščanja. Ta boj bo vnesel v medsebojne odnose med narodi novega duha ter odprl pot človeštvu k novi bodočnosti. V prvih vrstah te bitke smo že in ostanemo mi tržaški in vi koroški partizani. Duh, ki nas je bodril nekoč, naj nam še in še vliva poguma, ker naša borba ne bo zamanj.

Mnenje drugih:

V torek preteklega tedna je imel državni sekretar v ministrstvu za zunanje zadeve dr. Gschnitzer, v velikem avditoriju dunajske univerze predavanje z naslovom »Pravica do materinskega jezika«. O njegovem predavanju je »Delo« v Ljubljani objavilo daljši članek, katerega v izveščih ponatiskujemo:

Predavanje je bilo v svoji zasnovi namenjeno vsesplošni potrebi po negi materinega jezika in vsebuje v svojem prvem delu lepe in pozitivne misli, o katerih bo govora kasneje. Kamen spotike so Gschnitzerjevi zaključki. Državni sekretar je namreč mnenja, da mora ostati vsaka nacionalna meja nedotakljiva in sicer ne samo v geografskem smislu, temveč tudi v posameznem človeku, ki mora ostati nacionalno »čist«. Dvojezičnost odklanja a priori kot škodljivo za nacionalno in privatno individualnost. Zato tudi odločno odklanja mešane zakone. Zakonska zveza med predstavnikoma različnih narodnosti je zanj »problematična«. Zgolj pri »izrednih osebnostih« ostane mešan zakon brez težkih posledic, »povprečni ljudje« pa pridejo zaradi tega nujno v resne konflikte, kajti »narodnostne razlike pridejo prej ali slej na površje«.

Že samo dejstvo, da so bile te teze izgovorjene na Dunaju, izpričuje njihovo dvomljivo trdnost. Avstrijsko glavno mesto je konglomerat najrazličnejših narodnosti, njegovi prebivalci so otroci takorekoč izključno mešanih zakonov. Če bi imele Gschnitzerjeve teze kdaj koli kakšno veljavnost, bi Dunaja sploh ne bilo.

Razumljivo je, da so Gschnitzerjeva izvajanja na torkovem predavanju vzbudila močan odmev na obeh straneh brennerske meje. Innsbruck kot središče tirolskega nacionalizma je pozdravil ta izvajanja kot novo legalizacijo dosedanjih ekstremističnih stališč tirolskih politikov glede nemško govoreče manjšine v Italiji. Strogo narodnostno ločevanje in prezirljiva distanca je bila že doslej metoda tamkajšnjih manjšinskih politikov. Zda je dobila še blagoslov od zgoraj.

Gschnitzerjeve teze so zapustile porazen vtis. Tisti, ki so prepričani, da Avstriji sploh ne gre za pravice in enakopravnost južnotirolske manjšine, temveč da zasleduje nemško nacionalistične cilje v duhu devetnajstega stoletja, so dobili takorekoč uradno potrdilo o veljavnosti njihovega prepričanja. Če se avstrijska južnotirolska politika namreč ravna po Gschnitzerjevih načelih, potem naj bi se pripadniki manjšine sploh ne vključevali v družbeno življenje svoje države, temveč bi se naj oddvajali, skrbeli za »čistost« svoje narodnosti (in rase) ter čakali »vstajenja«.

Za slovensko manjšino na Koroškem posebej zanimive pa so Gschnitzerjeve izjave glede pravice do čistosti jezika na dvojezičnih ozemljih. »Varujmo se jezikovne mešanice!« vzklika državni sekretar. »Najprej prodri v jezik tuje besede in gesla, kmalu pa sledi slovnična struktura in rezultat je jezikovni bastard, izrodek«. In dalje: »K jezikovni zakladnici nekega naroda sodijo tudi lastna imena, in sicer osebna in krajevna. Lastna imena ne trpe prevoda. Prevod lastnega imena pomeni, da je bila neka oseba in da je bil nek kraj izvzet iz narodnostne ali geografske skupnosti, v katere sodi. Neodkupljiva pravica naroda je, da označuje ljudi in predmete svojega življenjskega območja v lastnem jeziku...«

Ob tem bi se lahko vprašali: ali živita v profesorju Gschnitzerju dva človeka? Koroškim Slovincem so še dobro v spominu njegove izjave v Celovcu pred letom dni, ko je govoril o »vindišarskem jeziku« kot posebnem, enakopravnem jezikovni tvorbi, in o »Vindišarjih« kot vmesnemu narodu. Toda ali ni »vindišarsko« zgolj »jezikovni bastard«, ki je nastal zaradi tega, ker koroški Slovenci zaradi avstrijske raznarodovalne politike niso imeli možnosti za nego svojega lastnega jezika? In če ima vsak narod neizpodbitno pravico do lastnih imen, zakaj koroški Slovenci te pravice nimajo? Na Južnem Tirolskem ima vsak kraj dve uradni imeni, nemško in italijansko. Na Koroškem veljajo samo groteskno ponemčena imena. Neizpodbitna pravica? Na Koroškem ta pravica gotovo ni tudi neugrabilna.

»Delo«, 5. 3. 1961, Ljubljana

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Na jugoslovanskih fakultetah, visokih in višjih šolah ter umetniških akademijah študira 159.000 rednih in izrednih študentov. To pomeni, da obiskuje vsak 114. Jugoslovane te šole kot redni ali izredni študent.

Bonn. — V nedeljo so uradno sporočili, da je zahodnonemška vlada povečala vrednost DM — nemške marke. Povečanje vrednosti marke znaša 5 odstotkov. Kakor poročajo, prodajajo na podlagi novega ukrepa od ponedeljka dalje marke po tečaju 3.97 za dolar, kupujejo pa jih po tečaju 4.03 za dolar. Prejšnji tečaj je znašal od 4.17 do 4.23. V krogih nemške industrije odklanjajo povečanje vrednosti marke, ker menijo, da bo s podražitvijo nemškega blaga in proizvodov občutno prizadel izvoz v inozemstvo.

Moskva. — Sovjetska vlada je ponovno opozorila Zahodno Nemčijo, da bo skupaj z drugimi državami, ki bodo to želele, podpisala mirovno pogodbo z Nemško demokratično republiko, če po izteku naprej določenega časa ne bo uspelo skleniti mirovne pogodbe z obehma nemškima državama.

Djakarta. — Indonezijski minister za narodno varstvo general Nasution je izjavil, da Nizozemska neprenehoma veča svoje oborožene sile v Zahodnem Irlanu in da Indonezija, ki je seznanjena s tako grožnjo, nima druge izbire, kot da okrepi svoje oborožene sile.

Beograd. — Jugoslovanska vlada je izročila odpravniku albanskega poslanstva novo noto zaradi prevratniškega in iredentističnega delovanja, ki je bilo ponovno dokazano na procesu proti albanskim vohunom v Prizrenu. Jugoslovanska vlada v svoji noti, ki jo je albanski odpravnik poslov prebral, a je ni hotel sprejeti, ugotavlja, da albanska vlada sistematično vodi sovražno politiko proti Jugoslaviji, kar vodi k skrajni zaostitvi odnosov in razpihavanju hladne vojne.

Washington. — Upravni svet »vsedravnega kongresa za katoliško dobrodelnost« je po sestanku svojih članov — deset ameriških kardinalov ter deset škofov in nadškofov — objavil izjavo, v kateri kritizira Kennedyjev program, ki izključuje zvezno podporo privatnim katoliškim in drugim šolam. Izjava trdi, da gre za diskriminacijo ter da se bodo temu uprli. Trdijo tudi, da je pomoč tem šolam v skladu z ameriško ustavo, medtem ko Kennedy poudarja, da ni v skladu z ustavo. Kennedyjevo tezo je podprla tudi vplivna protestantska organizacija »Združenje protestantov in drugih Američanov za ločitev cerkve od države«.

Bonn. — V krogih socialdemokratske opozicije so nedavno izrekli nove obtožbe proti Adenauerjevemu tajniku Globkeju. List »Hamburger Echo« piše, da je Globke 17. septembra 1938 predlagal načelniku zvezne policije, naj odredi, da se pošni listi, ki se izdajo nemškemu Židom, označijo z rdečo črko »J«. List omenja s tem v zvezi poročilo, ki ga je tedaj objavil švicarski zvezni svet, ter članek, ki je bil pred nedavnim objavljen v nekem židovskem tedniku v Zürichu. List dodaja, da se je Globke udeležil septembra 1938 neke mednarodne konference v Bernu kot »izvedenec«. Na konferenci so razpravljali o vprašanjih, ki so bila povezana z Židi, ki so pribežali iz Nemčije v Švico.

Pariz. — »Nagrada bratstva« namenjena delu, ki je posebno pripomoglo k odstranitvi rasnih predsodkov, je bila prejšnji teden dodeljena pisatelju Julesu Royu za njegovo knjigo »Alžirska vojna«. Razsodišče je podčrtalo v svoji obrazložitvi, da je avtor znal na plemenit način premagati predsodke, sovraštvo in nasilje, ki so istočasno vzrok in vsakdanji rezultat alžirske drame.

Berlin. — Vzhodnonemška časopisna agencija ADN je sporočila, da so v množičnih grobovih v Schwerinu na baltiški obali našli trupla nad 500 ruskih, poljskih, jugoslovanskih in francoskih vojni ujetnikov iz druge svetovne vojne.

Nikozija. — Ciprska vlada je sklenila urediti diplomatske odnose s Sudanom, Madžarsko in Češkoslovaško.

Skupina Zveze slovenske mladine je obiskala Jugoslavijo

Na povabilo Ljudske mladine Slovenije je v drugi polovici februarja bivala 21 članska skupina Zveze slovenske mladine na sedemdnevni obiski v Sloveniji. Skupina, ki jo je vodil član osrednjega odbora Zveze slovenske mladine, Mihej Kap, si je v tem času ogledala vrsto modernih kmetijskih ustanov in farmerskih obratov v Sloveniji. Poleg tega pa je imela priložnost, da je spoznala tudi gospodarski razvoj in številne kraje, ki so se v tem razvoju po prebivalstvu in objekti silno povečali. Skupina naših v glavnem kmečkih fantov in deklet je bila povsod priskrbeno sprejeta.

Na svoji poti po Sloveniji si je ogledala Agrokombinat v okolici Ljubljane, rudnik in mesto Novo Velenje, Srednjo kmetijsko šolo in muzej NOB v Mariboru, tovarno aluminija v Kidričevem, Pohorje, Celje in hme-

ljarsko središče Žalec. Povsod je imela priložnost, da se je razgovarjala ne le z mladino, temveč tudi z upravavami podjetij in obratov. V Celju je prisostvovala tudi krajini konferenci Ljudske mladine Slovenije in se spoznala z delom in problemi te organizacije v celjskem okraju. Tu in zlasti pred odhodom na potovanje je v Ljubljani dobila obširen vpogled v gospodarski ustroj in razvoj Jugoslavije. Po svojem povratku v Ljubljano, si je ogledala se vedno bolj razširjajočo slovensko prestolnico, istočasno pa je izkoristila to priložnost, da posluša predavanje o odnosu Jugoslavije do narodnostnih manjšin.

Skupina se je vrnila na Koroško prepolna lepih vtisov in bogatih spoznanj. Vsak udeleženec rad pripoveduje o svojih vtisih in se spominja lepih srečanj s svojimi sovrstniki v Sloveniji.

OD 19. DO 26. MARCA

Kulturni in prosvetni teden koroških Slovencev

Slovenska prosvetna zveza in včlanjena Slovenska prosvetna društva bodo v času od 19. do 26. marca 1961 priredila Kulturni in prosvetni teden koroških Slovencev. V tem tednu bodo od Zahomca do Žvabeka prosvetne prireditve in predavanja. V sklopu teh prireditev bodo pevski in instrumentalni koncerti, uprizoritve iger ter prosvetni in literarni večeri, poleg tega pa še vrsta potopisnih predavanj in predavanj o naših neposrednih vprašanjih.

V okviru kulturnega in prosvetnega tedna koroških Slovencev bomo imeli spet priložnost, da se srečamo s slovenskimi književniki, ki bodo v tem tednu na povabilo Slovenske prosvetne zveze prišli k nam, da nas v literarnih urah seznanijo z najnovejšimi deli slovenskega literarnega ustvarjanja. Obiskali nas bodo: France Bevk, Anton Ingolič, Matevž Hace, Slavko Kočevar, Lojze Kraker in Janez Menart; predstavili pa se bodo tudi naši domači pesniki in pisatelji.

Poleg domačih prosvetnih ansamblov in predavateljev ter slovenskih književnikov pa nas bodo v našem kulturnem in prosvetnem tednu še obiskali: Gledališče »Tone Čufar« z Jesenic, Godba ravnenskih železarjev in predavatelj Slovenske prosvetne zveze s Trsta. Na predvečer pa bo koncertiral v Celovcu »Plesni orkester RTV Ljubljana« pod vodstvom Bojana Adamiča.

Slovenska prosvetna zveza in včlanjena društva vabijo vse ljubitelje in prijatelje slovenske besede in pesmi, da se prireditev, ki so navedene v naslednjem sporedu, udeležijo v obilnem številu. Izkoristimo priložnost spoznanja slovenskega literarnega ustvarjanja ter kulturnih in umetniških prizadevanj amaterjev v prosvetnih društvih. Poslužimo se kulturnega razvedrila, ki ga bo nudil ta teden.

SPORED PRIREDITEV

18. MARCA 1961 (sobota)

Celovec:
20.00 uri Koncert Plesnega orkestra RTV Ljubljana v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu

19. MARCA 1961 (nedelja)

Pliberk:
10.00 uri Literarna ura s slovenskimi književniki pri Brezniku v Pliberku

Žvabek:
15.30 uri Prosvetna ura s potopisnim predavanjem o Grčiji, Bolgariji in Jugoslaviji in petjem pri Klemenu v Žvabeku

Globasnica:
14.30 uri Literarna ura s slovenskimi književniki v prostorih gostilne Grajner v Globasnici

Grabalja vas:
14.30 uri Predavanje »Izbrana vprašanja avstrijske socialne zakonodaje« pri Pušniku v Grabalji vasi

Št. Primož:
19.30 uri Prosvetni večer s potopisnim predavanjem o Grčiji, Bolgariji in Jugoslaviji ter petjem pri Voglu v Št. Primožu

Št. Lipš:
19.00 uri Predavanje »Izbrana vprašanja avstrijske socialne zakonodaje«

Železna Kapla:
11.30 uri Koncert Pevskega zbora »France Pasterk-Lenart« v kinodvorani v Železni Kapli

Št. Janž v Rožu:
20.00 uri Igra »Razvalina življenja« pri Tišlarju v Št. Janžu v Rožu

Loče ob Baškem jezeru:
19.30 uri Literarna ura s slovenskimi književniki pri Pušniku v Ratenčah

Hodiše:
14.30 uri Literarna ura s slovenskimi književniki in petjem pri Ravšu na Rjavcu

Bilčovs:
19.30 uri Igra »Za pravdo in srce« pri Miklavžu v Bilčovsu

20. MARCA 1961 (ponedeljek)

Celovec:
19.30 uri Literarna ura s slovenskimi književniki v Modri dvorani Doma glasbe v Celovcu

Šmihel nad Pliberkom:
20.00 uri Prosvetni večer s predavanjem in petjem pri Šercerju v Šmihelu

Lepena:
14.00 uri Zivinorejsko-gozdarski dan pri Rastočniku v Lepeni

Borovlje:
20.00 uri Literarna ura s slovenskimi književniki v društvenem lokalu v Borovljah, Dollichgasse 4

Št. Janž v Rožu:
20.00 uri Literarna ura s slovenskimi književniki v društvenem lokalu v Zadrudnem domu

Št. Jakob v Rožu:
20.00 uri Predavanje »Izbrana vprašanja avstrijske socialne zakonodaje« v gostilni pri Šimeju v Št. Jakobu

Maložšče:
20.00 uri Predavanja »Naše prizadevanje

za uresničenje člena 7 državne pogodbe« pri Urbanu v Štebnu.

Hodiše:
20.00 uri Prosvetni večer s potopisnim predavanjem o Bosni, Črni gori in Dalmaciji ter petjem pri Kajčniku na Plešerki

22. MARCA 1961 (sreda)

Pliberk:
20.00 uri Predavanje »Naša prizadevanja za uresničenje člena 7 državne pogodbe« pri Brezniku v Pliberku

Obirška:
14.00 uri Zivinorejski dan pri Kovaču na Obirskem

Sveče:
20.00 uri Literarni večer s slovenskimi književniki pri Ukelnu v Svečah

Loga vas:
20.00 uri Prosvetni večer s predavanjem o Grčiji, Bolgariji in Jugoslaviji ter petjem pri Marici v Logi vasi

Radiše:
20.00 uri Literarna ura s slovenskimi književniki in petje pri Mežnarju na Radišah

23. MARCA 1961 (četrtrek)

Globasnica:
20.00 uri Predavanje »Naša prizadevanja za uresničenje člena 7 državne pogodbe« v gostilni Grajner v Globasnici

Škocijan:
20.00 uri Prosvetni večer s potopisnim predavanjem o Bosni, Črni gori in Dalmaciji ter petjem v hotelu Obir v Klopincu

Št. Jakob v Rožu:
20.00 uri Literarna ura s slovenskimi književniki v gostilni pri Šimeju v Št. Jakobu

Škofiče:
20.00 uri Literarna ura s slovenskimi književniki v Zadrudnem domu v Škofičah

Kotmar vas:
20.00 uri Predavanje »Izbrana vprašanja avstrijske socialne zakonodaje« v gostilni pri Mežnarju v Kotmari vasi

24. MARCA 1961 (petek)

Pliberk:
20.00 uri Prosvetni večer s petjem in nagovorom v Šmarjeti nad Pliberkom

Št. Primož:
20.00 uri Literarna ura s slovenskimi književniki pri Voglu v Št. Primožu

Št. Lipš:
20.00 uri Literarna ura s slovenskimi književniki

Slovenji Plajberk:
20.00 uri Predavanje »Naše prizadevanje za uresničenje člena 7 državne pogodbe«

Zahomc:
20.00 uri Predavanje »Izbrana vprašanja avstrijske socialne zakonodaje« pri Hrebcu v Zahomcu

Celovec:
20.00 uri Predavanje »Kako živijo tržaški Slovenci«. Kraj bo pravočasno objavljen.

25. MAREC 1961 (sobota)

Dobrla vas:
19.00 uri Gledališče »Tone Čufar« z Jesenic gostuje z dramo »Globoke so korenine« v Narodnem domu v Dobrli vasi

Obirška:
19.00 uri Literarna ura s slovenskimi književniki pri Kovaču na Obirskem

Sele — Kot:

15.00 uri Literarna ura s slovenskimi književniki pri Maleju v Kotu

Borovlje:

19.00 uri Predavanje »Kako živijo tržaški Slovenci« v prosvetnem lokalu v Borovljah, Dollichgasse 4

Reka pri Št. Jakobu v Rožu:

19.30 uri Koncert pevskega zbora »France Pasterk-Lenart« pri Primiku na Reki

Maložšče:

15.00 uri Predavanje »Kako živijo tržaški Slovenci« pri Urbanu v Štebnu

Brnca:

19.30 uri Prosvetni večer s potopisnim predavanjem o Grčiji, Bolgariji in Jugoslaviji pri Prangerju v Zmotičah

Zahomc:

14.30 uri Prosvetna ura s potopisnim predavanjem o Grčiji, Bolgariji in Jugoslaviji pri Hrebcu v Zahomcu

Loga vas:

14.30 uri Igra »Razvalina življenja« pri Marici v Logi vasi

Kotmar vas:

15.00 uri Koncert pevskega zbora »France Pasterk-Lenart« pri Plajarju v Kotmari vasi

26. MARCA 1961 (nedelja)

Pliberk:

10.00 uri Predavanje »Kako živijo tržaški Slovenci« pri Brezniku v Pliberku

Šmihel nad Pliberkom:

14.30 uri Igra »Za pravdo in srce« pri Šercerju v Šmihelu

Globasnica:

15.00 uri Koncert Godbe ravnenskih železarjev v gostilni pri Grajnerju v Globasnici

Št. Primož:

19.00 uri Igra »Za pravdo in srce« pri Voglu v Št. Primožu

Železna Kapla:

11.30 uri Koncert Godbe ravnenskih železarjev v kinodvorani v Železni Kapli

Glinje:

14.30 uri Gledališče »Tone Čufar« z Jesenic gostuje z dramo »Globoke so korenine« pri Cingelcu na Trati

Sveče:

19.30 uri Prosvetni večer s potopisnim predavanjem o Bosni, Črni gori in Dalmaciji pri Ukelnu v Svečah

Loče nad Baškim jezerom:

19.30 uri Gledališče »Tone Čufar« z Jesenic gostuje z dramo »Globoke so korenine« pri Pušniku v Ratenčah

Škofiče:

14.30 Pevski koncert pevskega zbora »Vrbsko jezero« in združenega moškega zbora z Gur pri Kreuzwirtu Pod Jerberkom

Radiše:

14.30 Igra »Podrti križ« v dvorani pri cerkvi.

Razširimo dejavnost in vpliv prosvetnih društev

(Nadaljevanje)

Ni dvoma, da se bosta potreba in zanimanje za izobrazbo in kulturnoprosvetno dejavnost v bodoče še povečali. Ob takem razpoloženju pa bomo z izpopolnjenimi starimi in z novimi oblikami lažje opravljali kulturno in prosvetno delo, kakor ga opravljamo sedaj z našimi starimi ozkimi oblikami glasbene in dramske dejavnosti. Kdor je zadnje čase spremljal prve tozadevne poizkuse, je spoznal, kako se naš človek, zlasti pa mladina živo zanima za pestrejšje prosvetne prireditve. Najnovejše izkušnje nas uče, da je mogoče doseči lepe uspehe v kulturnem in prosvetnem življenju, če ga napolnimo s sodobno vsebino ter izvajamo z modernimi sredstvi in oblikami.

Odnos do naših kulturnih in prosvetnih prizadevanj nikakor ni v redu

V ravnokar danem orisu pomena in potrebe sodobnih oblik v kulturnem in prosvetnem delu se nikakor ne zaklepamo v mišljenje, da bomo vse te naloge lahko in uspešno opravili prosvetaši in funkcionarji naših društev in njihove Zveze sami. To je tudi nemogoče, kajti zgodovina in sedanjost nam dokazujeta, da je kulturna rast najtesneje povezana z vsemi drugimi činitelji družbe, v kateri ljudstvo živi. Kulturna rast vsakega naroda in njegova široka prosvetljenost sta odvisni od političnih in ekonomskih činiteljev družbe. Tudi mi teh činiteljev ne moremo in ne smemo izključevati. Zato bo morebiti zelo dobro, če v našem pregledu najprej nekoliko ogledamo odnos družbe in njenih političnih in ekonomskih činiteljev do prizadevanj kulturnih in prosvetnih ustanov.

V družbenem sistemu, ki se trudi, da bi sprostil vse gospodarske, tehnične, kulturne in umetniške težnje ljudstva in jim dal razmaha, kjer koli vznikajo in se porajajo, zavzemata podpora in pomoč družbe kulturnim ustanovam in prosvetnim organizacijam isto mesto, kakor za ostale družbene činitelje. Zadeve kulture in prosvete so v naprednem družbenem sistemu ravno tako zavestna skrb družbe in njenih organov, kakor zadeve, ki spadajo v sklop gospodarskih, strokovnih in drugih obče služnostnih ustanov. Upravni organi od zgoraj navzdol nudijo kulturnim ustanovam in prosvetnim organizacijam isto moralno in materialno podporo in pomoč, kakor vsem ostalim družbenim činiteljem. Odnos do kulturnih ustanov in prosvetnih organizacij ima svojo osnovo v spoznanju, da sta izobraženost in kulturna raven ljudstva glavni predpogoj za njegov socialni dvig in za njegovo gospodarsko ustvarjalnost, da so sredstva, ki jih daje družba za kulturo in prosveto, njen najtrdnjši osnovni kapital, ki se istočasno najbogateje obrestuje.

Pri nas o takem odnosu družbe in njenih organov do kulturnih ustanov in prosvetnih organizacij še ne moremo govoriti, vsaj ne, kar tiče odnosa družbe do slovenskih kulturnih in prosvetnih ustanov. Odnos družbe do naših kulturnih in prosvetnih prizadevanj je več kot mačehovski, je nasprotujoči. Neštete primere iz preteklosti in sedanjosti, ki to dokazujejo, karakterizirajo naslednje naravnost groteskne ugotovitve:

Osnovna kulturnoprosvetna ustanova je šola. Ona naj priraščajoči mladini v materinščini — od spoznavanja in pisanja števil in črk do osnovne stopnje izobrazbenosti, kamor spadata tudi poznanje resnične zgodovine in narodnokulturnega zaklada, — posreduje znanje in izobraženost, da bo z njima lahko stopila na pot življenja. Koroška šola slovenski mladini tega ne posreduje, ona jo od tega odvrača. Slovenska šolska mladina je prisiljena, da z vstopom v šolo stopi na barikade in v borbo za tisto, kar je v širnem svetu osnovni pojem človečnosti in samo po sebi razumljiva pravica vsakega naroda, da vsak pripadnik avtohtonega naroda dobi svojo osnovno izobrazbo v materinščini. Šolski sistem, kakor je pri nas, pa hoče to pravico brezpogojno preprečiti. Starši so prisiljeni, da morajo svoje otroke k slovenskemu pouku v šoli prijaviti, mili volji učiteljev pa je prepuščeno, kaj pri slovenskem pouku z šolarji delajo. Nihče jim ni za slovenski pouk dal obveznega učnega načrta in navodil, zaradi tega jih tudi nihče ne more kontrolirati, kako slovenski jezik poučujejo. Naše šolske razmere so najbolj neposreden izraz naravnost brutalnega odnosa organov naše družbe in države do naših kulturnih in prosvetnih prizadevanj.

(Se nadaljuje)

ZGORNJE JEZERCE

Kolikor vem, se Jezerčani doslej še nismo oglasili v našem listu in smo bili morda mnenja, da nas je svet že itak pozabil. V naše veliko veselje in zadovoljstvo pa smo se v tem motili.

Lahko rečemo, da je lepa zgodnjepomladanska nedelja, dne 5. marca, prinesla tako rekoč novo življenje in upanje v našo majhno vasico — Zgornje Jezerce nad Vrbo. Imeli smo nad vse prijeten obisk, kajti nepričakovano so prišli med nas pevci Slovenskega prosvetnega društva iz Loge vasi. Vsedli so se v prostoru ugledne Žumprove gostilne in začeli prepevati. Kaj kmalu smo se zbrali tudi vaščani, da po dolgih letih spet enkrat slišimo dobro zapeto našo prelepo domačo slovensko pesem.

V gostilni se je zbralo tudi nekaj takih iz vasi, ki nas Slovence vedno bolj po strani pogledujejo. Toda pesem dela čuda, lepa pesem ima veliko moč. Ob koncu so namreč vsi dejali in priznavali: Krasno so peli Lepa od srca zapeta pesem sega vsakemu globoko v srce, tudi onemu, ki se v naših razmerah pod kakršnimi koli vplivi odtrjuje svojemu rodu.

Ne moremo drugače in za prijetno dolžnost smatramo, da se vsem, logoveškemu društvu in pevcem iskreno zahvalimo za lepi nedeljski popoldne ter jim kličemo: Še pridite in ogrejte z vašim petjem naša srca, da ne bodo zaledenela od severnega vetra, ki vedno bolj pritiska na našo vas.

CELOVEC

Pred nedavnim je Jakob Pagitz v Celovcu praznoval šestdesetletnico svojega življenja. Tvrda Pagitz je znana po proizvodnji brezalkoholnih sadnih sokov. Pagitz je s podjetjem začel leta 1924 in ga dvignil na ugledno, upoštevanja vredno višino. Jubilant velja na Koroškem kot pobudnik za izdelavo sadnih sokov in sladkega mošta. Dalje časa je bil predsednik industrije za proizvodnjo sladkega mošta. Po dolgoletnih izkušnjah je odlično dvignil kakovost različnih sadnih sokov, ki so tudi od zdravnikov priznani kot zdravilne pijače. Svoje podjetje še izgrajuje ter kaže, da bo po dogotovitvi nadaljnje izgradnje eno izmed najmodernejših te vrste v Avstriji.

Potrošnja brezalkoholnih pijač zavzema v Avstriji tudi vedno večji obseg. Posebno po strogih ukrepih o uživanju alkoholnih pijač v motoriziranem prometu, posegajo mnogi po brezalkoholnih zdravih okrepilih. To dejstvo je hvalevredno in za pozdraviti, toda konzumenti brezalkoholnih pijač se upravičeno pritožujejo, da so brezalkoholne pijače, ki jih razpečavajo pod različnimi imeni, predrage v primeru z drugimi pijačami. V obilici možnosti izdelovanja sadnih sokov je to skoraj nerazumljivo. Za večje poseganje po brezalkoholnih pijačah in s tem za zmanjšano uživanje alkoholnih pijač je potrebno, da cene znižajo na ustrezen možnosti. Lahko opazujemo, da brezalkoholne pijače in sokovi niso le pijače za otroke in morda še nekatere ženske, temveč okrepilne in osvežilne tudi za moške, tudi za takšne, ki naporno delajo, kajti davno je že izpodbita domneva, da daje alkohol moč, kajti resnica je prav nasprotna.

BISTRICA

pri Št. Jakobu v Rožu

Pred tremi tedni je v starosti 73 let umrl naš rojak in sovaščan Janez Kramer, ki je podlegel dolgi in mučni bolezni, katero je prenašal z velikim potrpljenjem.

Pokojni se je pred 35 leti priselil v našo vas in si kupil majhno posestvo, za katero sta z ženo z veseljem in vso prizadevnostjo skrbela. Kot tesar po poklicu je veliko pomagal sosedom in prijateljem s svojim strokovnim znanjem. S tem je pokazal veliko razumevanja in nesebičnosti do svojega sovrstnika — delavca. Rad se je udeleževal naših prireditvev ter je vsestransko podpiral naša prizadevanja za enakopravnost našega človeka na domači zemlji. Vedno je bil tudi naročnik in ljubitelj našega lista. Nacistični režim, ki je terjal po svetu toliko gorja in žrtev, je oropal tudi Kramarjevega sina za zdravje, na posledicah prestanega trpljenja zadnje vojne trpi še danes.

Velika udeležba žalnih gostov na njegovi zadnji poti je pričala, kako je Janez Kramer spoštovan in cenjen v okolici. Pokojnega bomo ohranili v lepem spominu, kot zgled skromnega a dobrega sosedu in sovaščanu. Žalujemo ženi in sinu pa izrekamo naše odkrito sožalje.

Zaključna prireditev gospodinskega tečaja

Celovec. — V nedeljo je bila v Dijaškem domu zaključna prireditev gospodinskega tečaja Slovenskega šolskega društva. Tri mesece so si gojenke z marljivim učenjem osvajale koristno strokovno znanje, ki je nujno potrebno za današnjo žensko mladino, bodoče gospodinje in matere. Na domovih bo lepše in boljše življenje, kajti prav od gospodinje je v veliki meri odvisno prijetnejše življenje v družinskih celicah in le z znanjem more gospodinja ustrezati zahtevnejšim življenjskim potrebam.

Na dnevnem redu zaključne prireditve je bila razstava izdelkov kuharske umetnosti ter ročnih in šiviljskih del, popoldne pa kulturna prireditev. Že v dopoldanskih urah so si mnogi ogledali razstavljene predmete ter se prepirali o lepem uspehu tečaja, kar pomeni, da so tečajnice zelo dobro izkoristile tri zimske mesece za svojo izobrazbo. Ljudje so občudovali lepo pestro kolekcijo razstavljenih jedil, okusnih in dobrih, vabljenih za použiti ter odlično izdelane vzorce šiviljskih in ročnih del. Gostje so razstavljene dobrote tudi vse pokupili.

Tečajnice seveda niso mogle vsega pridobljenega znanja postaviti v prikaz, ker

v tečaju so si osvajale tudi veliko teoretičnega znanja kakor na primer iz živiloznanstva, hranoslovja, vzgojeslovja, nege dojenčkov, higijene in mnogo drugega.

Na popoldanski kulturni prireditvi se je zbralo mnogo gostov. Med množico so bili navzoči predstavniki vseh slovenskih centralnih organizacij združenih v Zvezi slovenskih organizacij, s svojim obiskom pa je prireditev počastil tudi generalni konzul FLRJ Boris Trampuž. V pozdravnem nagovoru je predstavnik Slovenskega šolskega društva, poslevodeči podpredsednik ZSZ dr. Mirt Zwitter, izrazil svoje zadovoljstvo o lepem uspehu tečaja ter k uspehu čestital priznani gospodinski učiteljici Ančki Kokotovi. Obnovljena dvorana dijaškega doma, ki so jo istočasno otvorili, je dejal, naj služi zbiranju Slovencev v Celovcu. Nato so tečajnice postregle s prisrčnim in lepim kulturnim programom: s šaloigro, petjem v zboru in slopevu ter narodnimi plesi.

Lepi in razveseljivi uspeh tečaja je brez dvoma zaslugu sposobnosti gospodinske učiteljice Ančke Kokotove, ki je tečaju posvečala vso prizadevnost, pripisati pa ga je tudi temu, da so slovenska dekleta brihtna in nadarjena.

Slovenska prosvetna zveza

VABILO

V soboto, dne 18. marca 1961, ob 20. uri v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu

Koncert plesnega orkestra RTV Ljubljana

pod vodstvom BOJANA ADAMIČA

Pojajo: Marljana Deržaj, Ljubljana
Majda Sepe, Ljubljana
vokalni kvartet MELOS, Zagreb

Predprodaja vstopnic: v knjigarni „Naša knjiga“ Celovec, Wulfengasse 15, pri Deželnem potovalnem uradu, Celovec Novi trg, pri krajevnih prosvetnih društvih.

Ob Vrbskem jezeru

Zelo rad je bival pisatelj Prežihov Voranc v naših krajih, saj je imel žlahto tudi v Logi vasi pri Fileju. Tukaj se je porodila njegova knjiga »Kadar Zilja in Drava nazaj poteče...«. Tukaj je prislunil potopljenemu zvonu Vrbskega jezera — slovenski govorici — in olajšano je ugotavljal, da ta rod na tej zemlji še živi.

Minula so desetletja, teče čas, teče Drava in rod na tej zemlji še zmiraj veruje, kar je dejal stari Serajnik za časa Miklove Zale, da bo še vse drugače.

Vrti se življenje ob tem jezeru, nekakšno novo življenje nastaja, toda v marsičem je vendar ostalo vse pri starem.

Pri vsem vrtenju si vzamemo tudi za naš list tu in tam časa ter zapišemo nekaj vrstic.

Vrba. — Dne 3. februarja smo zadnjega »vrbskega kmeta« Matijo Sienčnika spremili k zadnjemu počitku na novo pokopališče v Vrbi, Matija Sienčnik, p. d. Oremiš je dosegel starost nad 80 let. Stari Oremiš si je v osrčju svetovno znanega letovišča Vrba ohranil svoj hlev in svoje njive, ves čas življenja pa se tudi v tej okolici ni sramoval slovenske govorice. Ob pogrebnih svečanostih je bila zastopana Vrba, predvsem pa naša okolica, ki je s tem izpričala, da ga je vedno štela za pravega našega domačina.

Loga vas. — Pri nas smo praznovali petdesetletnico Maksa Černica. Na njegov rojstni dan, 10. februarja t. l., so ga obiskali njegovi prijatelji, vsem na čelu tovariši pevci prosvetnega društva pod vodstvom Hanzija Aichholzerja. Z veselo pesmijo smo pedesetletniku voščili vse najboljše.

Kot pravi naslednik naših velikih bukovnikov se je na tem večeru izkazal Ivo Schleicher, sin našega zaslužnega Mihe Schleicherja. V vezanih in nevezanih besedah je znal jubilatnu prisrčno čestitati, pri čemer ni manjkalo tudi posrečenih humorističnih ocvirkov. Spregovoril je predsednik SPD in v svojem nagovoru nakazal življenjsko pot jublanta. V stari, slavni Črncovi hiši, je preživljal svoja mlada leta, na paši, na travnikih je poslušal našo pesem iz ust svojih stricev Makseja in Nolteja, teh najzvestejših naših pevcev. Slovenski pesmi je ostal zvest vedno. Odšel je v mesto in postal trgovec, vendar vrnil se je spet v domači kraj. S svojo zvezo življenjsko družico Olgo si je v »Grabnah« uredil dom in trgovino. Tukaj deluje kot skrben oče in dober trgovec, vedno zvest večnim vrlinam starodavne Črncove hiše.

Dragi Maksej, kličemo Ti na mnoga srečna leta!

Spodnje Jezerce — Kostanje. — V Logi vasi imamo v prosvetnem društvu pevce na katere smo lahko ponosni. Med najbolj poštvovalne pevce šteje naš Robert Schwann. Njegov stric iz Spodnjih Jezerc ga je za svoj rojstni dan, dne 5. marca t. l., povabil z njegovimi pevci na svoj dom. Kadar gre na severno jezikovno mejo ali kam drugam, se Hanzijevi pevci zberejo polnoštevilno. Še v poznih večernih urah se je v Žumprovi gostilni nad jezerom razlegala naša pesem. Tu di Robertovemu stricu: Na mnoga leta!

Tako vidite, dro smo še ob Vrbskem jezeru!

ŠT. PRIMOŽ

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v P. je v nedeljo, dne 19. februarja, uprizorilo pri Voglu v Št. Primožu lepo igro „Materinsko srce“. Dan je bil lep in pomladanski, množica ljudi iz vseh strani pa se je zbirala na skupnem cilju. Že pred začetkom igre je bila dvorana nabito polna, kar spet priča, da naši ljudje vedno in vedno radi obiskujejo slovenske odrske prireditve ter si jih vedno znova želijo.

Igra z globoko ganljivo vsebino je napravila na vse navzoče globok vtis, kar je v prvi vrsti pripisati temu, da je bila igrana zelo dobro in doživeto. Vsem igralcem in spretnemu sposobnemu režiserju Hanziju Kežarju velja vsa čast in priznanje. Vloge so bile posrečeno zasedene, dobro nastudirane in izvrstno igrane in lahko rečemo, da brez izjeme. Pripomnimo še to, da je bila tudi vloga Dore, ki jo je igrala novinka na odru, po domače Cipejeva v Mlinčah, prvovrstno podana.

Med udeleženci je bilo tudi velika šolska mladina, mnogo takih šolarjev, ki jih starši niso prijavili k pouku materinščine. Mladina je z velikim zanimanjem sledila prizorom in dejanjem v igri. Prav in koristno za otroke bi le bilo, da bi se v šoli učili tudi slovenščine ter si tako osvojili znanje obeh deželnih jezikov, kar jim more samo koristiti v življenju. Upamo, da bodo starši le prišli do spoznanja, da z neprijavami svojih otrok k pouku slovenščine grešijo in da svoje lastne otroke prikrajujejo za veliko dragoceno dobrino.

VRBA

V Vrbi imajo svoj Kulturring — kulturni krožek. Pred nedavnim je imelo to društvo občni zbor, ki mu je vključilo tudi Perkonigov večer z branjem iz del domačega koroškega pisatelja. Perkonig je v svojih zrelejših letih spoznal in priznal tudi slovensko govorečim sodeželanom enakoverden prostor ob skupni mizi. Gojenje srčne kulture pri obeh narodnostih more vzgajati le dobre in plemenite ljudi, ki jim bo pot do medsebojnega spoznavanja in spoštovanja ugajena. Zares kulturni človek ne mora biti šovinist in ne more sovražiti sodeželana druge narodnosti, ne more mu odrekati in kratiiti za vse enakopravne pravice, kakor se žal pri nas še vedno dogaja s strani nemško-nacionalnih nestrpnostev na vseh koncih in krajih, kar gotovo ni dostojno za kulturno ljudstvo.

O tej prireditvi v Vrbi se celovski dnevnik pritožuje v svoji kritiki, da je „oficielná“ Vrba blestela s svojo odsotnostjo, kar pomeni, da ugledni ljudje niso smatrali za potrebno, da bi se kulturnega večera udeležili, kakor tega tudi že večkrat niso storili.

Gotovo imajo gospodje več interesa na materialnih dobičkih v tujskoprometnem kraju, kakor za prireditve z človečanskim namenom.

RAZNE VESTI

Meseca februarja so uradniki prometnega urada v območju deželnega žandarmerijskega poveljstva v Krivi Vrbi nastopili proti voznikom motornih vozil z 21 posvarili, 600 kaznimi v lastnem območju in 126 prijavami. Proti drugim udeležencem prometa so nastopili s 6 posvarili, z 81 kaznimi in s 16 prijavami. Razen tega so meseca februarja odvzeli osmim šoferjem dovoljenja za vožnjo, ker so jih zasačili v alkoholiziranem stanju, 236 so jih pograbil zaradi davkov na motorna vozila, proti povzročiteljem hrupa in dima pa so nastopili s 119 prijavami in z 267 kaznimi.

Smrtna prometna nesreča se je pripetila pred nedavnim Na Bregu v grabštanski občini. Kopalni mojster Valentin Šalk iz Homca v občini Vajškra je na ovinku pred krškim mostom zašel z osebnim avtomobilom s ceste in strmoglavil v tovarniški kanal. Pri tem se je smrtno ponesrečil in kakor je zdravnik ugotovil, je bil zaradi zlo ma lobanje takoj mrtev. Vozilo, ki je bilo s prednjim delom pogreznjeno v vodo, je bilo popolnoma razbito.

Ugotovitev alkoholiziranega stanja, to je alkoholni test, velja tudi za kolesarje. Ne davno tega je policist v Beljaku ustavil kolesarja, ki je pri vožnji napravil očitven vtis, da ni bil trezen. Zares so ugotovili preko 8-promilno mejo alkoholne količine ter so kolesarja policijsko kaznovali.

V Beljaku so minuli ponedeljek napravili ob primerni slavnosti prvi vrez z lopato za gradnjo dveh šolskih poslopij za tri obrtne in eno trgovsko poklicno šolo. Deželni glavar Wedenig je v slavnostnem nagovoru izrazil svoje veselje, da se beljaškimi učencem poklicnih šol ne bo treba več dolgo učiti v neprikladnih barakah, ki nikakor ne ustrezajo za šolske prostore v današnjem času. Vhod z lopato so izvedli na nov način in sicer je deželni glavar dal znamenje vodji bagerja, nakar je bil v najkrajšem času natovorjen tovorni avtomobil, s čemer se je pravzaprav začelo za dejansko gradnjo. — Beljaške poklicne šole obiskuje dnevno 2800 učencev, v vsem tednu, razen sobote ko ni pouka, torej skupno okoli 14.000 učencev. S pozidavo novih modernih šolskih prostorov z vsemi drugimi sodobnimi priliklinami, bo seve zelo ustrezno učencem kakor tudi učiteljem.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovensko prosvetno društvo v Škofljah priredi v soboto, dne 11. marca 1961 ob 19.30 uri pri Schützu v Škofljah

prosvetni večer

Sodelujejo pevski zbori iz Loge vasi, Škofljah in Hodiš, nadalje tamburaši ter domači igralci z igro „Rdeči nosovi“.

Mama – igračka

Kaj boš še, staruha zima,
nam v napoto tu,
ko pa si napol že v grobu
in že brez glasu!
Hočeš kosati se s soncem?
Beži no, nikar!
Ni ga, ki bi kdaj pogasil
sonca zlati žar!
Ptičem rada bi branila,
naj ne zapojo,

MARČNA

zvončkom rada zapretila,
naj nikar cveto?
Vse to pride — kakor pride,
ko je čas,
za nočjo jutranja zarja
kar brez nas ...
Bodi pametna in pojdi,
čas je tvoj minil,
glej, škrjanček komaj čaka
sredi njiv,
da zažvižga, fantič zali
v drn in strn,
se oženi in si gnezdo
splete v grm!
Vse, kar hoče biti mlado
in cveteti še,
kar želi še peti, peti
in živeti še,
vse te čaka, da odideš,
starka, spat,
in pustiš, naj k nam priženi
se pomlad!

L. Krakar

Dragotin Kette:

Krt-modrijan

Nad zelenim travnikom je švigala sem
ter tja lahkokrila lastovica in si lovila v
zrak muh, mušic in drugih žuželk. Kar ugleda
po tleh črnega krt.

„Ej, ti, možiček črnil!“ zaščebeta mu prezirljivo, „da si pameten kot jaz, ne bi iskal
črvov pod zemljo, ampak zgoraj na belem
dnevu. Glej, koliko jaz pomorim teh kmeti-
čevih sovražnikov, ki mu objedajo listje in
sadje. Kaj dobiš tam v zemlji? Skoraj nič!“

„Prav, prav,“ odgovori lastovki modri krt,
„ali tega mi vendar ne moreš oporekati,
da so skrili in hinavski sovražniki hujši od
znanih in očitnih. In glej, takih iščem jaz.
Da, oni so hujši, ker izpodjedajo same ko-
renike, ki so vir življenja.“

Kaj pa je hotela lastovica reči na ta od-
govor?

„Prav praviš, striček!“ je dejala in odle-
tela.

Nelček je zgubil lepo pisano žogo, odgriz-
nil gumijasti rački kljunček, potrgal zajčku
ušesa, snel z avtomobila kolesa, zapodil malo
rdečo žogo v potok, da je utonila, kocke pa
zakopal v zemljo, da bi spomladi spet zraste-
le, nato pa je ugotovil: »Nobene igračke ni-
mam več, mama, ti boš moja igračka.«

Kakor bi trenil, se je mama spremenila v
igračko. Postala je čisto majhna, kakor punč-
ke, s katerimi se igrajo male deklice. Nej-
ček jo je takoj spravil v prazen zabojček za
igračke.

Žalostno je sedela mama — igračka v za-
bojčku in solze so ji od samih skrbi tekale po
licih.

»Zakaj si žalostna, mamica? Pogledaj, kako
bo sedaj lepo. Dal te bom v žepek in šla bo-
va skupaj na dvorišče. Tam se boš z meno
igrala.«

Mama je žalostno pokimala in rekla:
»Kdo pa ti bo skuhal kosilo, kdo bo šel
k peku po kruh in na trg po špinačo in krom-
pir, pa k mesarju po meso? Kdo ti bo za-
krpal raztrgano srajčko in hlačke?«

»Oh, saj nisem nič lačen — luknje pa tudi
niso še tako velike!«

In sta šla na dvorišče. Res je bilo prijetno.
Mama — igračka je delala potice, lovila se
je, skupno sta z Nejčkom vlekla muco za rep
in metala kamenčke v lužo.

Toda prišel je čas kosila. Mame so pokli-
cale otroke, naj pridejo jest. Iz vseh hiš je
prijetno zadišalo in tudi Nejček je postal
lačen.

Bridko je zajokal: »Mama, skuhaj mi ko-
silo!« Precej se je mama — igračka spomnila,
da je bila nekoč mama. Šla sta v kuhinjo.
Toda, ojej, ko je hotela mama vzeti v roke
veliko ponev, sta šele opazila, da mama ven-
dar ni več mama, ampak igračka. Ponev je
bila pretežka zanjo, ni je mogla vzeti v ro-
ke in jo postaviti na štedilnik. Tudi ko je
poskusila vzeti v roke nož, da bi odrezala
Nejčku kruha in mu tako potešila prvo la-
koto, sta opazila, da je nož za mamične ro-
ke prevelik.

Žalostno sta obsedela. Nelček je jokal za-
to, ker je bil lačen, mama pa zato, ker se ji
je Nejček smilil in mu ni mogla pomagati,
ker je bila zdaj igračka in ne več prava ve-
lika mama z velikimi rokami. Še skorjica
kruha ji je bila pretežka.

Prišel je večer in Nejček je postal še bolj
lačen — in tudi zaspan: »Mama, daj mi kru-
ha, nesi me v posteljo, ah, zaspan sem in
lačen.«

Toda spet mu ni mogla mama prav nič po-
magati, saj je bila igračka in ne mama. Sedla
je v prazen zabojček za igračke in bridko
zajokala.

Tedaj pa je Nejček na ves glas zatulil: »U
hu, hu, hu, jaz potrebujem mamico, ne igrač-
ke, tako pravo veliko mamico, ki ima velike
roke, da mi bo odrezala velik kos kruha.«

Tedaj je igračka veselo skočila iz zabojčka,
postala je spet prava mama in precej je od-
rezala Nejčku velik kos kruha.

Žabica v šoli

Žabica — mamica je prišla v šolo. Ko-
maj so učenci odšli iz razreda, je priska-
kala skozi vrata in se postavila pred učitelja.

»Oho, kaj pa je to?« se je začudil učitelj.

»To sem jaz, kot vidiš: žaba iz rodu
Krkonov,« je rekla žabica. »Če ne vidiš
dobro, si natakni očala na nos! Me vidiš?«

»O, dobro te vidim,« pravi učitelj, »le
vprašujem te, kaj te je pripeljalo k nam?«

Žabica ne odlaša, temveč pravi brez po-
sebnih ceremonij: »Povej mi, učitelj, v ko-
likem času bi me lahko naučil pisati?«

»Kako? Kdo? Zakaj?«

»Nikar ne govori: kako in ka-ka-ko kot
kakšna koklja, ampak mi lepo odgovori
na vprašanje.«

»Moji šolarji se nauče v nekaj mesecih.«

»Da, toda oni niso žabjega rodu. Jaz bi
se vsekakor prej naučila.«

»Mogoče, mogoče,« in učitelj nabira
obraz v resne gube, čeprav bi se najraje
na glas zasmeljal.

»Toda, veš, meni je odveč, da bi se uči-
la in četudi le nekaj dni. Toliko važnega
dela imam.«

»Verjamem, verjamem,« pravi učitelj
resno.

»Rada bi nekaj napisala, toda če je že
tako, bo najbolje, da mi ti napišeš.«

»Zelo rad! In kaj?«

»Poslušaj! Napiši: Najstrožje je prepove-
dano s kamenčki obmetavati žabe in ža-
bice.«

Učitelj se nasmehne. Hotel je reči: a, v
tem grmu tiči zajec, pa ni zinil besede.
Vzel je pisalo in z velikimi črkami napisal
na kos papirja vse tako, kot mu je rekla
žaba. Potem je vprašal: »In sedaj?«

V POTOKU

Med milijoni kapljic v potoku, ki je tekkel po strmih pobočju v dolino, začne ne-
nadoma ena vpiti:

»Jaz ne bom več tekla z vami! Mar sem zato prišla iz oblaka na Zemljo, da bi
po teh skalah prevračala kozolce in samo drvela tja v tri dni! Sedaj bi se rada od-
počila, trudna sem!«

Kapljice okrog nje so se v zboru bučno zasmejale:

»Glej jo, glej, rada bi hodila svojo pot. Kar pojdi, nihče ti ne brani!«

Kapljica je videla, da tako nikamor ne pride, zato je zvito predlagala:

»Poslušajte! Predlagam vam, da me izberete za svojo voditeljico in popeljala vas
bom drugam, ven iz tega kamenja. Našle bomo drugo, boljše pot po travnikih in nji-
vah, ki niso daleč od tu.«

Smeh je utihnil, ves potok je nejevoljno mrmral.

»Za nas je dovolj dobra ta struga, ki smo si jo izdolble skozi stoletja — če pa
tebi ni všeč, lahko greš.«

»Ne bodite neumne! Pravim vam ...«

Nenaden sunek ob skalo je kapljico dvignil v zrak in jo treščil na obrežno ka-
menje, med katerim je izginila.

Potok pa je žumel naprej.

Korenine

Dobrica Ćosić

Ni res. Vara me, vlačuga. Žena je to. Ačim zahteva,
naj jo poženem. Ona ve. Znašla se je. Senca bresta se
je neopazno odmaknila od njega. Čas se pomika z je-
zenskim soncem, on in čas po njegovih žilah, srce ju seka
v enake koščke, mešajo se z mislimi v zmedenem, stra-
hotnem, srčnatem, neverjetnem, v šuštenje suhe koruze
krvi, v škripanje bleščečih olesenelih vratov pod klado
sonca in drobnimi zobčki jekla, zvitega v mesec, Djordje
misli o dnevi, ko je pognal Simko, in misli, ko bi Beograd
ne bil meja, od katere je mogoče naprej samo potem,
ko si se dolgo zadrževal po srbskih in avstroogrskih pi-
sarnah, bi ne bil stopil z vlaka, šel bi bil naprej, vseeno
kam, tja, kjer ga nihče ne pozna. V kavarni, v kateri se
ni prej nikoli ustavil, je vzel sobo »za daljši čas« in se
bal, da ne bi srečal znanca, nekoga, ki bi ga vprašal
po domačih in njihovem zdravju, omenil očeta, ženo, bra-
ta, povprašal, kaj počneja, zdaj, tukaj v Beogradu. Dne-
ve je zabijal v nizki kavarniški sobici z razmajano leseno
posteljo in okrušenim vrčem za vodo, vstal je, kakor hi-
tro se je oglasil kavarniški petelin, naglo skočil v hlače
in kožuh, si del kučmo na glavo, ogrnil suknjo, in iz zele-
nega vrča, stisnjenega med kolena, kakor da kolje gosko,
polival sam sebe in si pljuskal vodo po obrazu.

Hodil je v nogavicah po odrti koži opečnega poda od

vrat do lesenih okenskih rešetk, preplašeno pogledoval
na dvorišče in dolgo vrsto sob pod eno streho, ki se je
končevala s straniščem, ne da bi ugasil cigareto, vedno
z močkom, nenaspan, z odporom do smradu po apnu,
vlažni opaki in posušenem znoj umazane postelje.

Zajtrkoval ni, kosilo s tobakom in litrsko steklenico
žganja pa mu je prinašala sobarica, mlada, zavaljena
dekle, ki se je ves čas, ne da bi on vedel, zakaj, smeh-
ljala z dolgim, vlažnim nasmeškom, odkrivaje visoke, ble-
dordeče dlesni. Jezil ga je ta stalni in vedno isti nasme-
h, te pozabljenosti razprte ustnice kakor odmaknjeni zastor
na oknu sobe v kavarniškem dvorišču, v kateri je po ves
dolgi dan prepevala mlada ženska; ta usta so se mu
zdeli podobna mladi rani in večkrat ga je imelo, da bi
zavpil tisti, ki poje, in z dlanjo zakril sobarici rdečo go-
loto. Večkrat je nameraval dekle vprašati, komu kaže
sekalce, naj kupi zaponke, če je čeljusti ne ubogajo, jo
ošteti in ozmerjati, ker ona gotovo ve, kdo je on in zakaj
v brezdelju, kakor jetnik, pričakuje noč v sobi s pisanim,
odluščenim stropom. Misli je, da je nekomu govorila o
tem, ve se, kakšne ženske so sobarice, če že ni povedala,
pa še bo, izvedelo se bo, kje se skriva in kako živi, on,
Djordje Katić, pred katerim so se krčmarji od Palanke do
Pešte lomili v pasu in govorili tenko kakor pobiči v tri-
najstem letu, je dočakal, da se boji prismojene, smrdljive
sobarice in živi, kakor ne živi niti najhujši malopridnež.

Bal se je njenega rdečkastega in mokrega nasme-
ha; kakor hitro je zaslišal poklanje lesenih stopnic, ki so
držale v njegovo sobo, je naglo legel na posteljo in z
obrazom pokril blazino, dekle pa se je vsak dan vse dalj
mudilo v sobi. Mokra žaba mu je hodila po tilniku. Nalašč
ne gre ven, še ne gre, je mislil, on pa je pognal ženo,
pobegnil je od nje, in spet naj ga muči druga. Do kdaj
mu bodo ta krila stiskala sapnik?

»Pojdil ne žumotaj mi več tu! Ali ne vidiš, da sem
bolan?« ni vzdržal, tiščoč obraz v blazino.

»Naj ti prinesem vroč čaj,« je rekla veselo, on pa se
je naježil:

»Ni trebal Pojdil!«

Slišal je, kako teče dol po stopnicah, namočenih v
smrad po žganju, kašlju in hrupu, čutil njena težka sto-
pala po vretenih hrbtenice, in govoril sebi in nekomu:
»Resnično sem bolan. Bolan sem. Ona mora vedeti, da
sem bolan. Videti mora, da sem bolan. In če se izve, kje
sem ... bolan sem in ležim. Kaj sem bolan?« In potem je mislil: ne bil bi smel pognati Simke. La-
že bi mu bilo, ko bi ji rekel, naj to naredi s Tolom. Samo
da ne bo z Mijatom. Golovratnikom. Hlevarjem. Kakor
babica z Lukom mlinarjem. Pretepel jo je zato, ker ji te-
ga ni mogel reči. Ona bo gotovo z onim, zdaj, ko je on
tukaj. Nekje se bosta našla. Zakaj je ni ubil? Potem bi
bilo vsega konec.

Slekel se je in legel v posteljo. Umiril se je. Boli ga ...
glava. Glava boli ženske. Zbada ga na desni strani, ni-
česar ne more jesti. Zima je. Kaj je laže, kakor da se člo-
vek prehladi na poti. Zavnil je kosilo. Naročil je samo
topel lipov čaj. Mežal je, kadar je vstopilo dekle. Saj je
resnično bolan in resnično ga zbada na levi strani, se je
prepričeval. Nekega večera je vstopil kavarnar:

»Slišim, da si bolan.«

Bolan sem.

»Sporočil bi tvojim domov. Da kdo pride.«

»Nikomur ni treba sporočiti. Stanovanje ti plačujem
in kaj te je skrb zame.«

Tiste noči je hotel pobegniti, pa ni vedel, kam bi.

Nekaj o akciji pobijanja goveje jetike

Končno, in sicer med zadnjimi v deželi so v akciji pobijanja goveje jetike (tbc) prišli tudi naši kraji na vrsto. V tej akciji, ki jo kmetijska zbornica po navodilih kmetijskega ministrstva izvaja v deželi že 10 let, so pričeli koncem preteklega leta preiskovati živino na tbc v občinah Bekštanj, Ledince in Št. Jakob v Rožu. Letos pa so s preiskavo pričeli tudi v sodnih okrajih Pliberk, Dobrla vas in Železna Kapla. Kdaj bodo prišli na vrsto preostali kraji, to so kraji sodnih okrajev Celovec in Borovlje, še ni znano.

Ta akcija je povezana s precej strogimi obveznostmi za kmetovalce. **Kdor obveznosti ne izpolnjuje, se izpostavi nevarnosti, da zgubi pravico do subvencij**, ki jih država nudi pri preiskovanju živine, pri vnovčenju reagentov in pri nakupu živine za obnovo goveje črede. Zato hočemo v naslednjem kmetovalce seznaniti z glavnimi določili ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, ki se nanašajo na proces pobijanja goveje jetike, se pravi določil glede plačila stroškov preiskav, glede uporabe reagentov ali živali, ki so jetične in glede podpor pri tem, poleg tega pa še pogojev za doseglo subvencij pri nakupu zdrave živine za izpolnitev goveje črede po zaključenem procesu pobijanja jetike.

Preiskava živine in hleva na govejo jetiko je obvezna in se ji ne more odreči noben

kmetovalec. Pri skrbnem izpolnjevanju vseh navodil, ki jih dajo organi za pobijanje goveje jetike pri prvi preiskavi, zadostuje 2 do 3 preiskave, da je jetika iz hleva odpravljena. **Te preiskave plača država.** Vsako nadaljnjo preiskavo, ki bi bila potrebna, mora plačati kmetovalec sam. Zato je prav in pametno, da se strogo držimo danih navodil in jih vestno izpolnjujemo, kajti ne pozabimo: čim daljši je proces pobijanja jetike, tem delj smo ob normalne dohodke iz naše živinoreje.

Prodaja jetičnih živali ali reagentov je stvar lastnika goveje črede. On reagente lahko proti določenemu potrdilu proda krajevemu mesarju ali trgovcu z živino, ki proda živali naprej v zakolj. Mimo tega pa reagente odkupuje tudi živinski oddelek Zveze koroških Raiffeisenovk. Ta oddelek reagente ne odkupuje le za potrebe svojega zakolja, temveč jih dobavlja tudi na Dunaj. **Pri dobavah na Dunaj nosi stroške transporta država, ki povrne tudi kalo na teži v pavšalnem znesku 200 šil.** Prav tako država povrne tudi odškodnino za meso reagentov, ki je bilo zaplenjeno kot neujetno, ter vrednost odtegljaja na teži pri brejih živalih. Za reagente, ki jih oddelek kupi za Dunaj, določijo ceno šele na Dunaju.

Pri prevzemu mora prevzemalec izstaviti lastniku potrdilo o prevzemu rea-

gentov. To potrdilo je treba predložiti kmetijski zbornici, ki prenakazuje zneske za kritje omenjenih stroškov.

Kar tiče dokupa živine za obnovo goveje črede, sme kmetovalec po izvedenem uničenju jetike dokupiti le živino z živino-zdravniškimi spričevali, ki potrjujejo, da žival ni bolna ne na tbc in ne na bangovi bolezni. Ta spričevala je treba predložiti kmetijski zbornici, kajti ona opravičujejo za subvencijo pri dokupu živali in pri prodaji eventualnih pozneje ugotovljenih reagentov. **Kdor teh potrdil ali spričeval ne predloži, gre v nevarnost, da zgubi pravico do vseh podpor, ki se nanašajo na to akcijo.**

Vigredno sadjarsko kramljanje

Ravno, ko sem se pripravljala k pisanju, je prišel sosed in mi povedal, da mu je na mladi jablani sorte Veliki Bruner mraz razkral kožo vzdolž celega debla. Ko va šla gledat, sem videl, da je koža na deblu razkrala od krošnje do zemlje. Rana na južni strani debla je opravičevala domnevo, da je kožo razkral ponočni mraz. Čez dan se je deblo močno ogrelo in prišlo v sok, ponoči pa je zmrazilo.

Ko pa sem drevo nekoliko pobliže ogledal, sem videl, da je vzrok škodi le drugod. Drevo zelo bujno rasti je znamenje, da je dobilo preobilo dušika. Ker pa vem, da sosed dušičnih umetnih gnojil ne troši, sem ga pobaral, če ne razvažja po sadovnjaku gnojnice. Razumljivo, mi je pritrdil. Ko sem še primerjal lego drevesa, sem takoj spoznal pravi vzrok pozebe. Sadovnjak leži na položnem hribu, omenjeno drevesce pa v kotanji tega hriba, v katerega se je gnojnica odcejala. Drevesce je dobilo preveč gnojnice, je bujno rastlo in ostalo jeseni predolgo v soku. Vsled tega je postalo za mraz zelo občutljivo in mu je ta tudi kožo razkral. Mojo ugotovitev je potrdil tudi sosed, ko je dodal, da mu je v podobnem primeru pozebla tudi bruška Koroška mošnica.

Gnojnica za sadno drevje ni škodljiva. Ker ji pa manjka kalija in fosforja, se drevje po njej neenakomerno razvija, raste prebujno in ostane predolgo v soku. Da to preprečimo, moramo ob gnojnici sadnemu drevju redno gnojiti tudi s fosfornimi in kalijevimi gnojili.

Ob koncu le še odgovor na vprašanje, kako zaceliti rano? Moj sosed rane predolgo ni opazil. Razkrali in odluščeni del kože se že suši in ne bo več oživel in tudi ne prirasel k deblu. Kambij med lesom in kožo je sicer potemnel, vendar je v svoji notranjosti še živ, svež. Da se sedaj, ko že postaja topleje, ne bo izsušil, je treba deblo obvezati z žakljevino, razkrali del kože pa prej zamazati z mešanico ilovice in kravjeka ali pa s cepilno smolo. Žakljevino je treba k deblu tesno privezati in jo pustiti tako dolgo, da se rana kolikortoliko obraste.

Ne zavlačujmo vigredne setve

Sicer je še precej zgodaj, je še skoraj povsod zima, vendar nikakor ni odveč, če že sedaj nekoliko načnemo vprašanje vigredne setve.

Na podlagi 9 do 12 letnih poizkusov so v Nemčiji ugotovili, da ima zgodnja setev jarih absolutno prednost pred pozno setvijo. Pri jari pšenici se je pokazalo, da je sredi aprila sejana pšenica dala za 14 do 23% nižje pridelke od zgodaj, se pravi v marcu sejane. Zgodaj sejana jara pšenica v donosu lahko doseže ozimno pšenico, zlasti če je bila ta sejana nekoliko pozno.

Isto so ugotovili tudi za jari ječmen in oves. Marčna setev ječmena je dala za 9 do 25% višje pridelke kot setev sredi aprila. Pri ovsu so posevki, sejani sredi aprila, dali za 23 do 33% nižje pridelke kot pa v marcu sejani posevki.

Po čem bo semenje jarih žit?

Koroška semenarska zadruga je v sporazumu s kmetijsko zbornico in Zvezo koroških Raiffeisenovk določila za seme jarih naslednje cene:

Jara pšenica	5 456,—
Jari ječmen	5 386,—
Oves	5 354,—

Gornja cena velja za 100 kg opranega semena razmnoževalne stopnje Original v vrečah dostavljeno na dom.

Za seme zmesi ječmen in ovs pa so določene naslednje cene:

A (34% ječmena in 66% ovs)	5 365,—
B (50% 50% ..)	5 371,—
C (66% 34% ..)	5 377,—

Noben prodajalec semena gornjih cen ne sme prekoračiti.

Poenostavljeno fosforno gnojenje

Kakor poročajo »Obvestila DLG«, so prišli nekateri kmetijski znanstveniki po večletnih raziskavanjih do zaključka, da je fosforno gnojenje najbolj učinkovito, če redno vsako leto ne glede na posevek odmerimo po hektarju površine 500 kg superfosfata ali 500 kg Thomasove moke ali pa 300 kg hiperfosfata. Od fosforne kisline namreč prvo leto rastline le malo izkoristijo, večji del je izkoristijo šele v drugem in tretjem letu. Če torej s fosforno kislino redno gnojimo, imajo rastline vedno enako zalogo v zemlji, srkajo iz polnega, kar je za uspeh v rastlinski proizvodnji odločilnega pomena.

Kar tiče hiperfosfata, z njim lahko gnojimo povsod. V vlažnih legah ga lahko trosimo pomlad, v suhih pa je potrebno, da ga trosimo jeseni in pozimi do februarja, da lahko v polni meri izkoristi zimsko in vigredno vlago zemlje. Posebej je hiperfosfat priporočljiv za travnike in pašnike, pa tudi za poljščine, ki imajo dolgo vegetacijsko dobo.

Pitajmo mlade bike, ne pa vole

Še iz preteklosti, ko je bil vol istočasno vprežna in mesna žival, je ostala pri nas navada, da mlade bike kastriramo in jih redimo in pitamo naprej kot vole ter jih postavimo s ponosom na trg, ko smo jih opitali na 800 in več kg teže. Ne glede na to, da taki voli mesarje ne kvaliteti mesa, kmeta pa po doseženi ceni ne zadovoljijo tako, kot pa opitani bikci s 450 do 550 kg žive teže, smo ob danih priložnostih že večkrat povdarjali, da s kastriranjem mladih bikcev povzročimo sebi popolnoma nepotrebno gospodarsko škodo. Za dokaz te trditve 2 poizkusa pitanja, ki jih je napravil inštitut za prehrano živali v Völkrode.

Pri prvem poizkusu je šlo za 7 bikcev in 7 mladih volov, ki so jih kastrirali z 11 meseci starosti. Vse živali so pričeli pitati z letom dni starosti, ko so imele vse približno enako težo 286 kg. Pitali so jih skozi 6½ meseca. Ob zakolju so bikci povprečno tehtali 514 kg, voli pa le 463 kg. Bikci so v času pitanja dnevno pridobili na teži 1 kg 153 gramov, voli pa le 98 dkg. Voli so torej krmo slabše izkoriščali kakor bikci.

V drugem poizkusu je šlo za enako stare bike in vole, ki pa so jih kastrirali že z 9 tedni starosti. Ob pričetu pitanja so bikci povprečno tehtali 262 kg, voli pa le 254 kg. Bike so zaklali po 6 mesecih pitanja in so takrat v povprečju tehtali 498 kg, vole pa so pitali še naprej in so jih zaklali šele po 7 mesecih pitanja. Kljub temu so v povprečju dosegli komaj 468 kg žive teže. Njihov dnevni prirastek je bil za ¼ kg manjši od prirastka bikcev. Tudi tu se je pokazalo, da so voli krmo mnogo slabše izkoriščali, kakor so jo izkoriščali bikci.

Ta dva poizkusa govorita očito proti kastraciji mladih bikcev, ki so namenjeni za pitanje. Pri naših cenah bi v prvem primeru kastracija povzročila najmanj 600 šil. zgube, v drugem primeru pa še mnogo več. Drugi zaključek iz teh poizkusov pa je ta, da počasno pitanje, kakor je še pri nas v navadi, nima nobenega gospodarskega smisla. V obeh zgornjih primerih je klavni izkoristek (Schlachtausbeute) znašal 60%. Več pa ga od nobenega goveda ne moremo pričakovati.

„Ali ti veš, kdo sem?“ je vprašal naslednje jutro sobarico, ne da bi odprl oči.

„Ne vem,“ je odgovorila zateglo.

„Niti ni treba, da bi vedel!“, začutil je njen nasmešek in na trepalnicah v mraku videl rdeče dlesni nad redkimi, velikimi zobmi. „Skrbi za svoje delo in ne kremži se ves čas, kakor da si si zmočila srajco.“

„Joj, očka, sram te bodi...“

„Kaj sem ti jaz?“ se je privzdignil in videl bosonog, izzivalen nasmeš.

„Očka si...“

„Izgubi se ven!“

Glasen, momljajoč smeh se je zapodil v šunder pod sobo.

Zvečer ni dovolil sobarici, da bi našgala svetilko, odklonil je večerjo, se obul in se z mučno namero prižl k okenskim rešetkam, čakaje, da stanovalci v kavarniškem dvorišču pogasijo svetilke. „Naj se Simka naučije njegove muke,“ je rekel glasno, previdno se je izmuznil iz kavarne in po molni mesečini, klekaje odšel dol po ulici, kočijaži pa so vpili in zmerjali, ker je šel po sredi ulice. Morda je v kateri izmed kočij tudi Vukašin? Zavil je proč in se spustil po strmi ulici z eno svetilko. Severovzhodnik mu je zbil kučmo, komaj jo je našel, držeč jo z levico, je pohitel in prišel do Save. Hotel se je vrniti, pa se je domislil, da se je tudi namenil k Savi, zagazil je v celec in se napotil ob bregu pod udarci severovzhodnika, podajajoč se sili vetra, ki ga je potiskala v zaledenelo reko. Riba živijo pod ledom. Belice bežijo na plitvino, da jih ne pojejo žužke. Riba se motajo po vodi in zijajo. Samo mrene in žužke jedo človeško meso. Zdaj spijo pod belicami. Mirno, brez muk. Ogledana glava. In roke. Skozi sak reber se pretikajo drobne ribice.

Zakaj nisem? pomisli in zaječi, zdaj, na njivi, na suhih grudah.

Potem, v kavarni, je vlival vase žganje, da prežene blodečo krogo iz prsi. Pa je bilo vse enako od kikirikanja do svetilke: mačkasto, mučno in dolgo, in stanovalka na dvorišču je pela vsak dan iste pesmi. Ob istem času in vedno isto je kikirikal tudi kavarniški petelin. Zona ga je obhajala od tega osamljenega kikirikanja, spominjal se je, kako v Prerovem zora vre od kikirikanja, in mislil: njegovi hlapci gotovo spijo, ko vziče sonce; živina je shujšana, ničesar ne delajo, v prazni gospodarjevi hiši klapci jedo in pijejo, kmetje so mu posekali hrastove gaje, vsakdo odnese, kar hoče, kakor v hiši kake vdove. Prosil je kavarnarja, naj zakolje petelina. Kavarnar niti za zlatnik ni hotel ostati brez budilke, ki je natanko ob pravem času budila r karje in služinčad.

Na kavarniškem dvorišču so se igrali otroci. Najprej so delali „sneženega moža“ in potem ga je jug ogledal, polizal do zemlje, sonce pa je otrokom razgrnilo sneg in jim ponudilo za igranje pesek. Spočetka jih je sovražil, potem se jim je privajal, ko jih je gledal, kako so se igrali, se ob tem otresal skrbi, spoznal vse po imenih, nehal zahtevali od sobarice, naj jih zapodi. Po Zori, od otrok je izvedel sobaričino ime, jim je pošiljal slaščice in sladkorčke, ki jih je kupovala ona, pa je mislil, da mu vedno odtrga kak groš. Samo enkrat se je razjezil nad tem. Vse ženske so gnusne, ta Zora, je mislil nekega dne, ko je bil najbolj žalosten, pa je morda še sirota. Te sirotice so najbolj nesrečne živalce. Vidi se, da je iz vasi. Morda niti ni sirota. Oče jo je pognal v službo. Tudi oče je lahko hudodelec nad otrokom. Oče je največji hudodelec. Sirote spoštujejo kruh, ki jim ga daš.

„Ali si sirota, Zora?“ je vprašal.

„Nisem.“

„Te je oče nagnal iz hiše?“

„Zakaj naj bi me nagnal?“ se je smejala. „Postal me je v službo. Nas je... eden, dva, trije... šest, sedem, in... Ljuba je osmi.“

Bilo mu je žal, da ni sirota. Dolgo jo je gledal in se čudil, zakaj se mu je spočetka zdela tako grda. Kakor da je Simka lepša od nje!

„Nehaj se smejati in pojdi, skrbi za svoje delo.“

„Ali je resnica, očka, da doma spiš na denarju?“ je široko odprtimi očmi vprašala izmed vrat in zropotala po stopnicah, ne da bi počakala odgovora.

Vsi že vedo, kdo je on! Naj vedo! Če je že propadel, ni treba, da bi mu duhovniki brali zadušnico. Mlada je in zdrava. V čem je Simka boljša od nje? Potem žganja ni več naročal v litrskih steklenicah. Zahteval je, naj mu ga prinaša v osminkah. Osminka se precej izpije. Pagosto mu jih mora prinašati. Litrska steklenica je zahteval samo, ko je v šasniku prebral, da so Ačima izpustili iz zapora. Kmalu je zahteval še drugi liter. Bil je pijan. Pred njo ni skrival solz.

„Od muke,“ je rekel.

„Uh, očka, ko bi jaz imela denarje kakor ti. Joj, kaj bi si kupila...“

„Kar daj, kar. Moje srce je večje od Avale. Teptaj ga, dobro dene. Vsi teptajte.“

Do tod ga je prignala Simka. Kako ji more zdaj verjeti to, ko je rekla, da bo rodila, kako naj ne sumi? On pa je tedaj v Beogradu moral...

(Nadaljevanje sledi)

Marija Švajncer:

Mamika

„Mamika,“ je zajokalo mimo nje. Tako obupano in zategnjeno, kot da bi nekdo v zadnjih mukah prosil pomoči. Kakor da se je izvil velik kamen doli v gorica in zdaj drsi v grapo z divjo silo, lomi trsje, da vpije zemlja in joče trsje od bolečine.

„Mamika, mamika, joj!“ Postavila je burkle v kot, trdo, da je zaropotalo, odstavila je žgance, ki so počasi vreli v široki peči. V loncu je godljalo, pustila jih bo še nekaj časa, da bodo dovolj skuhani. Vaneka še tako ni s prše. Otrci so se gotovo spet zamotili pri igri. Tudi Anika še ni prišla z gosposkega. Vsaj za četrt ure jim nategnejo vsak dan, je pomislila. „Naša gospodinja, ki je doma iz Gradca, je zdaj velika gospa,“ je pripomnila, čeprav ni bilo nikogar, da bi se lahko pogovorila z njim o tem, kako se je vse spremenilo, kar so Nemci prišli pregnali staro gospodo in prisilili goriško revščino, da je služila njim. Tiste, ki jim niso hoteli služiti, so zaprli. Tudi njen Joža in najstarejši sin Franček sta bila med tistimi, ki so jih odpeljali. Kolikokrat se je vprašala, ali bosta še prišla, njen mož in njen sin. Ali se bosta še vrnila, ali jih pa ne bo nikoli več in bo vse zaman, njena molitev, njeno sovraštvo in njena ljubezen?

Gorice so žumele. Pod širokimi listi trle je dehtelo grozdje. Veter se je lovil v gozdu pod goricami in spodaj v vasi so na travniku vriskali pastirji.

Mati na svoje vprašanje ni prejela odgovora. Ne zemlja ji ga ni dala in ne večer. Stala je na pragu, naslonila se je na podboje vrat in zadnji sončni žarek je spolzel čez njeno postavo. Ni čutila tega toplega žarka. Čutila je le pekočo bolečino v kri-

jem kamnitem, sivem telesu. Pekoč ljudji, ki so jih izstradali do nečlovečnosti, jih topli, vozili na streljanje, pošiljali v taborišča po vsej Nemčiji in na Poljsko.

Grad je stal mirno in vedno enako. Mati je stisnila pesti. Proti skali, proti gradu in proti krivicam. Proti z žico prepletenim oknom, kjer sta bila njen mož in njen sin. Sedem mesecev že je strmela vsak večer proti Borlu s stisnjenimi pestmi in z nemo grozno v očeh. In s prošnjo, ki je bila zaman. Prosila je že za njiju na občini, a ni pomagalo. In Franček tako ni maral prošenj. Rekel je, da so samo nekoristno poniževanje. Samo kruha naj mu prinesejo, je naročal doli pri studencu, kamor so hodili po vodo, vpreženi v težke vozove. Franček je vozil vodo, v mrazu in vročini,

LEONHARD FRANK:

Brezposelnost

Tudi kolonisti, ki so jim doslej takoj odkupili ves pridelek ananasa in banan, so dobivali iz Buenos Airesa kratka pisma, da so skladišča polna. Tudi kolonisti, ki niso vedeli, kam z bogatimi letinami, so odpuščali delavce.

Izvoz zmrznjenega mesa se je bil skrčil za šestdeset odstotkov. Brezposelnost začela. Tudi kolonisti, ki so jim doslej takoj odkupili ves pridelek ananasa in banan, so dobivali iz Buenos Airesa kratka pisma, da so skladišča polna. Tudi kolonisti, ki niso vedeli, kam z bogatimi letinami, so odpuščali delavce.

V »Paragvajskem poročevalcu«, ki je izhajal v nemškem jeziku, je pisar bral, da so v Severni Ameriki uradno našli pet milijonov brezposelnih. Torej jih je v resnici deset milijonov, je pomislil.

Kuga gospodarske krize je bila prodrla čez oceane v Južno Ameriko: trije prijatelji so se bili izselili iz dežele brezposelnosti v deželo, kjer se je bila brezposelnost začela. Ta usoda je pisarja, ki je imel odprte oči in ki je znal misliti, od dne do dne bolj težila.

Stal je pred ozko, iz hlodov narejeno ograjo, v kateri je mlada živina tulila od silnih bolečin, ko so ji z razbeljenim pečatom tako nepričakovano pritisnili žig, živinčetu za živinčeto, v neskončni vrsti. Smrdelo je po sežganem mesu, dim se je vlačil po tleh, ker je bilo toplo.

Triletni upravnikov sinček je prihajal mimo na poniju, ki je začudeno strigel z ušesi in vendar delal, kar so hotele otrokove ročice.

Ko je prišel pisar v hišo brez strehe, je igral gramofon. Cordia in Ivira sta plesali. Obledeli sta bili samo v pisani, obledeli oblekici do kolen, ki sta dobili pod začasno na strop obešenimi električnimi žarnicami nekoliko več barve. Tudi njune tenke noge so bile gole.

Njuna okrogla obraza — široka senca s kratko, koničasto brado — sta ostala med plesom resna. Plesali sta skupaj, pri čemer sta se komaj dotikali s konci prstov na nogah.

Tovariš s steklenim očesom in krojač sta čepela vsak v svojem kotu na tleh, udobno naslonjena nazaj, noge in roke prekrizane kakor paši, pred katerima plešejo nage oдалиke.

Pes je čuval gramofon. Vsakokrat, ko ga je Cordia navila, je vstal in pomagal z repom, ko da ji hoče pomagati, ko pa so se njene roke spet iztegnile proti njeni sestri, je sedel. Plesali sta še zmeraj po isti melodiji, vsakokrat pa z drugačnim korakom in drugačnim izrazom na obrazu.

Za tovariša s steklenim očesom in za krojača bi bilo življenje lahko ostalo takšno. Ti dve bi bili lepi, in v toplih nočeh nista bila sama.

Tokrat sta sestri plesali, ne da bi se dotikali druga druge. Njune kretnje so bile starošpanske. Plesali sta v krogu druge, gornji del telesa sklonjen nazaj, da so bile prsi lepo napete. Ustnice so se lahko smehljale, oči pa so jima žarele. Plesali sta samo zase, vsaka samo zase, samo da bi čutila lastno gracijo.

Dvojčki sta znali samo nekaj nemških besed, njuna ljubeča komaj tri španske. Toda en sam samoglasnik zadostuje za vzdih očaranja. Pisar je zapustil hišo, ki je imela sicer tri nadstropja, vrat in podov pa sploh ne.

Šele proti jutru, ko so vsi spali, se je vrnil, zlezal v svoj kot in se nemirno valjal sem ter tja. Upravnik mu je pravil, da brezposelnost v vseh republikah Južne Amerike naglo narašča. Potlej je narekoval postrežljivemu pisarju v stroj več pisem, iz katerih je sledilo, da bodo posestvo drugi dan prodali na javni dražbi. »Preden pridejo tri krvniki, morate vi in vaša tovariša zapustiti to posestvo.«

vlekel je voz kot vprežna žival, vsi so bili samo vprežna živina.

„Mamikal!“ Ali ni zajokalo zopet? Ali ni zavpilo nekje čisto blizu? In glas, ki ga je slišala, ali ni bil glas njenega sina? Ko je bil še otrok, jo je klical tako, pozneje je bil premožat. O tem, kako jo je imel rad, ji je govoril samo z očmi in s svojo skrbjo zanjo. Ponosna je bila nanj. Bil je pametnejši kot ona in oče in oba sta upala, da si bo kako pomagal naprej, da ne bo ostal viničar in se ne bo vse življenje pehal v siromaštvu, kot je bilo usojeno njima.

Ko je prišla vojna, je postal čudno tih. Potem so pričeli ponoči prihajati k hiši neki ljudje. Ni jih poznala. „Že ve, kaj dela,“ si je mislila in mu je rekla samo: „Le glej, da se ti ne bo kaj zgodilo. Pravijo, da je zelo nevarno, če kdo ne uboga te nove gospode. Postavijo ga pred zid ali zaprejo.“

„Nič se mi ne more zgoditi,“ jo je tolažil Franček.

Pred sedmimi meseci so ga odpeljali. Najprej njega, nato še očeta.

Ah, bilo mu je štirideset let, njegovo življenje doslej ni bilo lahko, v okenskih odprtinah tretjega nadstropja pa so visele zvezde, visoko nad sključenim telesom. Gledal jih je, gledal s topimi očmi. Kam na tem svetu naj pravzaprav položi glavo?

Tisto jutro, bilo je že svetlo, je Ivira s stekleničko v roki nenadoma pritekla skozi sobo prebujajočega se pisarja in nazaj k svojemu ljubčku, ki je že spet ležal v omrtvičenem krču. Ležal je tako krčevito zviti že več ur. Ivira je trdno spala poleg njega. Njegove zavite oči so bile široko odprte, videti je bilo samo bela zrkla. Roke in noge so bile že mrzle.

Brez moči sta stala tovariš s steklenim očesom in pisar poleg njega, ko je Ivira poskušala vlti mu tekočino v usta. Čeljusti so bile čvrsto stisnjene. Potegnili mu je ustnice narazen in tako so ostale.

»To je zastrupljenje. Poškodba v vojni je kriva, ta ga je zastrupila,« je dejal tovariš s steklenim očesom. »Že v Hamburgu je tarnal, da se mu je rana v kolenu spet odprla, ker je preveč hodil.«

Tedaj je Cordia, ki je prisluškujoč iskala krojačevo žilo, dvignila roko z iztegnjenimi prsti. Njena sestra je takoj razumela, kaj to pomeni, in obrnila se je proč. Krojač je bil mrtev.

Pokopala sta ga. Sestri sta stali poleg. Čez eno uro sta zapustila hišo brez strehe. Peš sta se vrnila v Buenos Aires. Hoje sta bila vajena.

(Odlomek iz romana »Od treh milijonov trije«)

Zdaj nihče več ne samotari

Zdaj nihče več ne samotari.

Vsaka prevara
je prestara,
da bi nas dobitela.
Skupna nada
bi rada
še v tistih živela,
ki so z dvojnimi merili
doslej druge učili,
zdaj,
ko vsaj
naša pamet gospodari!

Valentin Polanšek

Po vratah je pribežala Anika, njen drugi otrok. Tekla je, da potlej ni mogla do sape. Lasje so se ji razmršili, rufa ji je zdrknila na ramena. S polnim obrazom je obstala pred materjo.

Mati se je prestrašila. Ni mogla do besede.

„Franček je pobegnill!“ je rekla Anika.

„Pobegnil? Je — rešen?“

„Skočil je iz avtomobila, ko so jih peljali v Maribor.“

„Je ušel?“ je hotela vedeti mati.

„Ni ušel. Avto je vozil dalje. Eden izmed gestapovcev je bil izstopil in se vrnil v grad. S psi so šli za Frančkom. Našli so ga. Na Kokošnjekovi kleti. Psi so ga izvohali. Ko jih je zagledal, je bila klet že obkoljena. Hotel je zbežati, sredi med njimi je skočil s kleti, a ni mogel nikamor. Pet strellov je dobil v noge. Naložili so ga na voz in ga odpeljali proti Pljuju. Vsi smo bežali gledat, zakaj streljajo. Peljali so ga mimo mene. Prosila sem jih, naj povedo vsaj, kam ga peljejo. Nagnali so me. Ko me je Franček zagledal, je zajčal. Poizkušal je dvigniti glavo na vozu. Hotel je nekaj reči, a ni mogel. „Mamika,“ je rekel in v očeh je imel solze. Bežala sem, bežala, kolikor sem mogla. Ves je bil krvav, jaz pa nisem smela k njemu in mu nisem mogla pomagati.“ Anika je hilpala.

Tedaj se je večer zgostil. Veter je zganil klopote, da so zapeli, kot da bi hoteli zvoniti komu na najhujši, zadnji poti. Na pragu kože je klečala mati, brez besed in brez solza. Samo roko je pritiskala na srce in zdelo se ji je, da bo umrla.

Tisto uro so ustrelili njenega sina.

Njeno ubogo srce je slišalo samo vzdih: „Mamika, mamika!“

RALPH URBAN:

Telefonski pogovor

Gospa Karla je hotela poklicati svojega moža, ki je delal popoldne v pisarni. Ko je šestkrat zaman klicala in je vedno slišala znak, da je telefon zaseden, je končno pri sedmem poskusu zaslišala možki glas.

„Si ti, dragi!“ je vprašala Karla.

„Seveda sem,“ se je oglasilo z druge strani. „Kaj je že spet? Žarim od dela.“

„To rečeš vedno, kadar te pokličem. Za vse drugo imaš čas. Na hitro ti moram povedati, da je klobuk odličen. Stane komaj nekaj več, toda zato je bila tudi Irena čisto zelena od jeze, ko me je okoli poldne videla v njem.“

„Irena!“

„Da, seveda, Irena. Hudobna, kot je, je rekla, da bi bil klobuk še kar dober, toda frizura ne pristaja k njemu. To je seveda nevoščljivost, v nekem oziru pa je imela popolnoma prav. Lase bi morala nositi krajše in tudi bolj na čelu. In ker je že takolntako skrajni čas, da bi si morala dati napraviti novo trajno, sem šla takoj k frizerki. Na vrsto pridem komaj ob štiri, nato sem zmenjena z Mileno in pridem šele ob pol sedmih domov. Za večerjo se boš moral danes sam pobrigati. Priskrbi si nekaj žunke, toda ne premasne, saj veš, da imaš pokvarjen želodec, četrt masla, štiri majhne kisle kumarice in kilo belega kruha. Čm se pokvari v tej vročini. Kupi v naši ulici in takoj plačaj, nekaj računov je že tam odprtih...“

„V naši ulici!“

„Jasno. Vzemi še glavo salate in če je tam nimajo, pojdi v zelenjavo poleg. Jajca najdeš doma v hladilniku... Majhen aluminijast lonček stoji na štedilniku.“

„Na štedilniku!“

„Da, na štedilniku. Lonec napolniš do polovice z vodo in položiš vanj dve jajci, toda šele, ko voda vre. In sicer z žlico, da ne počijo. Nato pogledaš na uro in pušči jajca vreči točno pet minut. Medtem lahko pogmeš mizo, toda ne narobe, kot si napravil zadnjič. Ne pozabi na jajca, točno čez pet minut vzameš lonec s kuhalnika, kuhalik ugasneš, vročo vodo iz lonca zliješ ven in vzameš jajca iz lončka, napravi vse natančno, kot sem ti naročila, ker sem, kot veš, s svojimi živci čisto na koncu. In ne pozabi pokriti s prtom kletko z Bobijem. Tako, in zdaj me, prosim, ne zadržuj več, ker imam še ogromno opravkov. Hočeš še kaj, Rudl!“

„Da,“ se je oglasilo lakonično, „reči ti hočem, da sem neizmerno srečen.“

„Oh, resnično? Ženska to zelo rada sliši, Rudl. Toda kako ti pride prav zdaj kaj takega na misel!“

„Ker sem vesel, ne samo, da nisem Rudi, ampak tudi, da nisem poročen s teboj. Moje ime je Pepi in vi, gospa, ste napačno zvezani.“

IZREKI

● Tragedija staršev je, da zahtevajo od svojih otrok tisto, kar jim pri lastnih starših ni bilo všeč.

● Rešili uganko življenja, se pravi, živeti po splošnih načelih in ustvariti nekaj svojstvenega.

● Ljudje se smejemo pravzaprav sebi, ko opazujemo opice, saj so nam najbolj smešne prav tiste njihove kretnje, ki so našim najbolj podobne.

● Če je os življenja ljubezen, njeni ležaji pa razum in fantazija, so kolesa previdnosti, smer pa uspeh.

● Nekateri si tako želijo videti svoje ime napisano, da so srečni že — če ga preberejo med žalujočimi ostalimi.

● Ne sodimo človekovega duha po velikosti telesa.

● Ljudje, ki radi očitaajo, pogosto v očitkih opisujejo svoje slabe lastnosti.

● Najboljše maščevanje našim nasprotnikom je naš uspeh.

● Mnogo ljudi nihče več ne graja, toda ti so že vsi mrtvi.

● Prvi človeški izdelek je bil orodje, da je lahko z njim izdelal orodje.

● Če hočeš od lažnivcev izvedeti resnico, jim ne smeš pokazati, da veš, kdaj lažejo.

● Navadno ni preveč hraber tisti, ki mnogo govori — pravega junakstva je treba včasih za trenutek molčanja.

● Mali ljudje imajo najbolj pokončno držo.

● Prilaganje drugim ljudem ni bistvo slabosti, njihovo bistvo je, da se jim nihče ne prilagaja.

žu in roke so ji izmučene obvisle ob telesu. Ramena so jo pekla od koša, ki ga je bila nosila ves dan, iz doline na hrib, v košu pa koruzo, buče in krompir. Na hrbtu koš, ki sta ga sicer nosila mož ali sin, v srcu pa bolečino, ki je vpila že sedem mesecev brez odziva: „Moj Joža, moj Franček!“ Ni vedela, za katerim ji je bilo težje, za možem ali za sinom.

Ozrla se je proti Pljuju. Vztrepetala je, kot da bi jo zmrazilo. Kolikokrat na dan se je obračala v to stran! S klevtjo, z obupom, upanjem in sovraštvom. In ko je gledala proti Pljuju, je videla Borl. Stal je na tvi skali, dvignjen nad pokrajino kakor zlovesča pošast. Drava je temnela pod njim v njegovi senci. Cesta, ki se je vila pod gradom, je postajala mračna in siva, kakor da bi klevte iz gradu padale na cesto in na Dravo, na hribovite Haloze in na skalo pod njim, ki je bila brez življenja, ko da bi se zavedala, da nosi pekel na svo-

Poročilo o manjšinah na kongresu SZDL:

Neposredna demokracija je nova pot

s katero uveljavljajo pripadniki manjšin svojo enakopravnost

Na V. kongresu SZDL Slovenije, ki je te dni zasedal v Ljubljani, je bilo govora tudi o manjšinskem vprašanju. V poročilu glavnega odbora je o tem problemu rečeno med drugim:

Politična vprašanja, ki so povezana s problemi narodnih manjšin tudi že v sodobnosti, zahtevajo posebno pozornost. Na področju LRS in v njenem narodnostnem obratju smo za obdobje od 1954 pa do danes morali upoštevati razvojne težnje Italijanov in Madžarov v LRS in Slovencev v sosednjih deželah, v Italiji, Avstriji in na Madžarskem.

Manjšine so pri nas vključene v družbeni sistem, ki je v bistvu spremenil človeške odnose. Ta sistem omogoča tudi pripadnikom narodnih manjšin neposredno udeležbo v politiki, oblasti, gospodarstvu in kulturi ob polni narodnostni afirmaciji tudi zato, ker nam pomeni komunna okvir osnovne družbene skupnosti — torej izhodišče posameznikove udeležbe in pospešuje neposredno vključevanje tako pripadnikov manjšine kakor večine.

Neposredna demokracija je nova pot, s katero uveljavljajo pripadniki manjšin svojo enakopravnost. Ob splošni spremembi v naši družbi se je kvalitativno spremenil tudi položaj narodnih manjšin.

Družbeno samoupravljanje varuje narodno manjšino, da bi ostala zaprta le v območje lastnega narodnega jezika in ji omogoča nadalje sodelovanje v vseh oblikah družbene aktivnosti. Ta dejanska enakopravnost daje manjšini tudi možnost, da postane posrednik med dvema narodoma.

Tako zastopata že v Ljudski skupščini LRS obe narodni manjšini dva republiška poslanca; v okrajnih in občinskih ljudskih odborih ter svetih je 88, v delavskih svetih 131, v združenih svetih 104, v okrajnih, občinskih in krajevnih odborih SZDL pa 234 pripadnikov manjšin.

V skladu s socialističnim pojmovanjem internacionalizma smo začeli uveljavljati dvojezičnost na področjih, kjer živi manjšini. S tem, da se tudi večini omogoči učenje jezika manjšine, nismo samo postavili prepreke denacionalizaciji, ampak smo tudi postavili temelj, ki naj pospešuje medsebojno razumevanje med različnimi narodnostmi.

Kljub taki neposredni vključitvi narodne manjšine pa nismo opustili manjšinskega varstva v običajnem smislu njegovega pojmovanja. S tem mislimo tudi na neposredne dotacije, ki jih daje manjšini za šolstvo, založništvo in kulturno dejavnost celotna skupnost. Prav tako pa smo si prizadevali tem popolneje izpolnjevati določene med-

narodne obveznosti, kot so na primer tiste, ki jih predstavlja Londonski sporazum.

Pogodbe o malem obmejnem prometu so omogočile z odprto mejo neposreden stik med prebivalci ne glede na narodnost in državljanstvo, in so pospešile dobre odnose. Taka državna politika je omogočila v smislu aktivne koeksistence na področju sosednjih držav in sosednjih narodnosti tudi posebno vlogo narodnim manjšinam — novo vlogo posrednika; le-ta pa vsekakor predpostavlja velik kulturni napor za pripadnike manjšine.

V skladu z načeli omenjene politike je tudi SZDL spremljala prizadevanja Slovencev v Italiji (na Tržaškem, Goriškem in v Slovenski Benečiji), v Avstriji in na Madžarskem, ne samo iz vidika uveljavljanja njihovih narodnih pravic, temveč tudi glede na njihov pomen in vlogo v okviru razvoja demokracije v deželi, kjer živijo, ter njihovega povezovanja z vsemi silami, ki težijo za dobrimi sosedskimi odnosi in si prizadevajo, da bi utrdile mir.

Vprašanje Slovencev v sosednjih državah je že danes v ospredju predvsem zato, ker postajajo manjšine že subjekti lastne politike in ker so še vedno na dnevnem redu vprašanja tistih pravic, ki bi jim omogočale neovirani narodni razvoj. Le-ta pa je nujen pogoj, da bi lahko opravljali vlogo mostu med sosednjimi narodi.

Ob položaju Slovencev v Italiji moramo opozoriti na napadalno dejavnost šovinističnih in neofašističnih sil, ki hočejo v obliki pogromov zaustaviti proces demokratizacije in izboljšanja odnosov med obema narodnostima in državama. Dopuščanje le-tega, neizpolnjevanje mednarodnih zaščitnih obveznosti s strani državnih oblasti še danes pomeni močno oviro za izboljšanje odnosov. Medtem pa Slovenci v Benečiji pri državi, v okviru katere živijo, niso dosegli niti še praznanja v najbolj splošnem smislu te besede.

Ob koroških Slovencih v Avstriji moramo poudariti, da njihov narodni obstoj še vedno ovirajo dejavnosti nacionalističnih krogov. Le-ti še danes izsiljujejo za manjšino ugotovitev njene številčne moči, ki naj bo šele podlaga za ureditev manjšinske zaščite.

V Italiji in Avstriji so se Slovenci v obdobju 1954 do 1960 usmerili tako na dejavnost, ki pospešuje njihov narodni razvoj, kakor tudi na dejavnost, ki jim omogoča vlogo mostu med sosednjima narodoma in državama.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutrnanja gimnazika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.
Sobota, 11. 3.: 8.00 Fantje veseli bodite — 8.45 Štiri pisani svet — 13.10 Tako je bilo enkrat na Dunaju — 14.00 Pozdrav nate — 16.20 Mladinska oddaja: Kraljica duha in srca — 20.15 Lirične scene Čajkovskega: Evgen Onegin.
Nedelja, 12. 3.: 6.50 Domači vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Vesele pesmi, veseli zvoki — 12.00 Tekmovanje godb na pihala — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otrški oder — 16.30 Krížem po sve'u, krazem skozi čas — 19.00 Sport — 20.10 Slušna igra: Vicent — 22.15 Sport.
Ponedeljek, 13. 3.: 8.00 Operni koncert — 15.30 Koroški knjižni kotiček — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 20.30 Rumeni ponedeljek — 22.25 Teden pri Združenih narodih.
Torek, 14. 3.: 8.45 Domači zdravnik — 14.30 Dežela in ljudstvo — 16.30 Koncertna ura — 18.00 Oddaja o prometu na cesti — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Slušna igra: Olej komu zaupaš.
Sreda, 15. 3.: 8.00 Melodije, ki ne izvenijo — 14.45 Glasba za mladino — 15.45 Pripovedka: Krasta — 18.30 Srečanje s šefom — 19.00 Od plošče do plošče — 20.15 Orkestralni koncert — 22.15 Dobra beseda za lahko noč.
Četrtek, 16. 3.: 8.00 Operetni koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Esaj v našem času — 17.10 Pisan šopek melodij — 18.40 Gospodarski komentar — 18.35 Mladina v poklicu — 20.15 Povest o koroškem kovaču kos — 22.25 Rilmično razpoloženi.
Petek, 17. 3.: 8.00 Orkestralni koncert — 14.45 Komorna glasba — 16.00 Dobra razpoloženi — 18.00 Na klopi ob peči — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Halo, teanagerji — 22.40 Zaljubljene melodije — 23.20 Jazz pred polnočjo.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.
Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.05 Šolska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Sport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.

RADIO PROGRAM

Sobota, 11. 3.: 7.15 Jutrnanja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 13.30 Pet minut agrarne politike — 14.00 Glasba ne pozna meja — 16.30 Ravnoar došlo — 18.15 Priključeno, poznano — nova in zanimivo — 19.15 Oddaja vicekanlerja — 20.00 Dobra zabava — 22.00 Igra ansambel Fridl Alltaler.
Nedelja, 12. 3.: 7.05 Igra orkester na pihala Karl Zaruba — 8.15 Kaj je novega? — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 14.15 Dramatiziran nedeljski roman — 14.45 Fotografiraj boljše — 19.10 Melodija in ritem — 21.45 Sport iz vsega sveta — 22.15 Svet jazz.
Ponedeljek, 13. 3.: 8.10 Da to je moja melodija — 9.05 Oddaja za šolarje: Svica, noš neviralni sosed — 11.00 Dopoldanski koncert — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Mi pojemo za Vas — 17.40 Oddaja za žene — 19.30 Kakršni smo, takšni smo — 22.15 Operetni koncert.
Torek, 14. 3.: 8.20 Prosim, prav prijazno — 10.15 Oddaja za šolarje: Avstrija v evropskem gibanju — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 13.30 Pomembni orkestri — 16.30 Življenje prične s šestdeset — 18.00 To za enega, ono za drugega — 20.30 Ljudstvo in domovina — 21.55 Sport z vsega sveta — 22.15 Pozdrav z Dunaja.
Sreda, 15. 3.: 8.10 Z veselo igro — 10.15 Šolska oddaja: Podjuna — 11.00 Glasba dopoldan — 13.30 Za prijatelje oper — 15.30 Mali ansambli — 16.00 Otrška ura — 17.45 Oddaja za žene — 19.20 Za prijatelje gora — 19.30 Za vsakogar nekaj — 21.55 Sport z vsega sveta.
Četrtek, 16. 3.: 8.10 Prosim, prav prijazno — 10.30 Šolska oddaja: Atila šiba božja — 11.00 Za prijatelje resne glasbe — 14.14 Znani orkestri — 15.30 Mali zabavni koncert — 17.40 Oddaja za žene — 20.30 Glavni film prične — 21.00 Pesem prijetje — 22.10 Pogled v svet.
Petek, 17. 3.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 10.40 Šolska oddaja: O gorski reševalni službi — 13.30 Za prijatelje oper — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.30 Srečanje popdahn — 16.00 Otrška ura — 16.30 Zabavni orkester radia Salzburg — 18.00 Glasba razvedri tako ali tako — 19.30 Čez kaj se smejimo — 21.55 Sport z vsega sveta.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 13. 3.: 14.00—14.45 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Zvočni obzorik. — Hišna imena v akolisu nekdanje graščine Humberk na Koroškem. — 18.00—18.15 Josef Friedrich Perkonig: Ugrabljeni strd.
Torek, 14. 3.: 14.00—14.30 Poročila, objave. — Bolje je paziti, kot zdraviti se.
Sreda, 15. 3.: 14.00—14.45 Poročila, objave. Za ženo in dekle. — Kar želite zaigrano.
Četrtek, 16. 3.: 14.00—14.30 Poročila, objave. — Koroški kulturni pregled.
Petek, 17. 3.: 14.00—14.45 Poročila, objave. — Otrci, poslušajte!
Sobota, 18. 3.: 9.00—10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.
Nedelja, 19. 3.: 7.30—8.00 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Televizijski program

Vsakovodna oddaja: 20.00 Cas v sliki. Oddaja Cas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.
Nedelja, 12. 3.: 17.00 Za mladino: Kaj nam pove 13. marec — 17.30 Svet mladine — 18.00 Svetovne tekme v hokeju na ledu: Kanada-Sovjetska zveza — 19.45 Družina Leitner — 20.45 Zgubljena igra.
Ponedeljek, 13. 3.: 19.30 Čuda v živalskem svetu — 20.20 Aktualni sport — 20.40 Dokumentarni film: Ključasti križ — 21.35 Enaindvajset.
Torek, 14. 3.: 19.30 Televizijska kuhinja — 20.20 To bi morali videti — 20.50 Mi delamo glasbo.
Sreda, 15. 3.: 17.00 Za otroke od 5 let naprej: Trnjulčica — 17.45 Mladinska oddaja — 19.30 Pomočniki človeštva — 20.20 Prigrada, nato prenos športnih tekem iz Prage.
Četrtek, 16. 3.: 19.30 Sport — 20.20 Glasbeni salon pri

Rudolfu Hanzlu — 20.50 Vse nas briga — 21.00 Prenos od nemške televizije: Pot je lema.

Petek, 17. 3.: 19.30 Filmski igralci — 20.00 Operala: Cesarica.

Sobota, 18. 3.: 19.30 O, moja nečakinja — 20.00 Mala okrajno sodišče — 22.00 Prenos iz Cannesa: Evropsko tekmovalje v popkah.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sec.

Sobota, 11. 3.: 13.30 Plošče prvič v oddaji — 15.30 slušna igra: Ciklomen — 16.35 Kavarniški koncert — 18.00 Radijska univerza — 18.30 Ciklus skladb za bari-ton in orkester — 19.00 Pomenek s poslušalci — 20.30 Teden v Italiji — 20.40 Zbor „Emil Adamič“ — 21.00 Za smeh in dobro voljo.
Nedelja, 12. 3.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenske narodne pesmi — 11.30 Oddaja za naše najmlajše — 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — 14.45 Okol Planika — 17.00 Tržaški obiski — 19.00 Nedeljski vestnik — 21.00 Iz zbirnice slovenskih narodnih pesmi.

Če imate gradbene načrte, potem ne zamudite oskrbeti si ponudbo domače tvrdke. Dobavljamo po ugodnih pogojih gradbeni material od kleti do strehe.

Tvornica betonskega kamna Pa-gliž, Borovlje.

Ponedeljek, 13. 3.: 18.00 Italijanci na radiu — 18.30 Koncert baročne glasbe — 20.30 Opera: Istrska svaiba.
Torek, 14. 3.: 18.00 Intelektualni tesli in njihova uporaba — 19.00 Pisani balončki — 21.00 Tvornica sanj — 22.00 Sprehodi po antičnih gajih.

Sreda, 15. 3.: 18.00 Slovenščina za Slovence — 18.30 Liki in značaji iz opernih del — 20.30 Drama: Nikoli ne umreš sam.

Četrtek, 16. 3.: 18.00 Radijska univerza — 19.00 Štiri-mo zborja — 20.30 Simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije.

Petek, 17. 3.: 18.00 Italijanci na radiu — 18.30 Čajkovsky: Slavanska koračnica — 21.00 Gospodarstvo in dela — 21.20 Koncert operne glasbe — 22.00 Oblatnica tedna — 22.15 Srečanja s slavnimi glasbeniki.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.
Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik.
Sobota, 11. 3.: 8.05 Glasba ob delu — 8.30 Violinske skladbe Malije Bravničarja izvaja Ali Dermelj — 8.55 Radijska šola — 9.25 Melodije za razvedrilo — 19.40 Angleščina za mladino — 11.00 Po svetu jazz — 11.30 Pionirski tednik — 12.00 Beneški fantje — 12.25 Zabavne popoldanski spored — 13.50 Od arije do arije — 14.20 Sport in športniki — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 S knjižnogo trga — 19.40 Pjeje Ljubljanski komorni zbor — 17.15 Po kinu se dobimo — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.30 Sovjetska zabavna glasba — 18.45 Okno v svet — 21.00 Za prijetni konec tedna — 22.15 Oddaja za naše izseljence.
Nedelja, 12. 3.: 7.35 Krížem po Jugoslaviji v narodni pesmi — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.55 Z zabavno glasbo v novi teden — 10.05 Se pomnite, tovariši — 10.45 Spoznajmo svet in domovino — 12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 13.30 Za našo vas — 13.45 Koncert pri nas doma — 15.30 Kar radi poslušate — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.40 Slovenske narodne pesmi — 17.30 Radijska igra — Helmut Scharf: Voh nezanosljiv — 18.40 Ljubiteljem domače glasbe — 20.05 Izberite melodijo tedna — 21.00 O Verdijevem življenju in delu — 22.15 Ples ob radijskem sprejemniku.
Ponedeljek, 13. 3.: 8.05 V deželi severnega sonca — 9.00 Naš podlistek: Afrika I. — 9.20 Iz oper — 10.40 Slovenske zborovske skladbe — 11.00 Po svetu jazz — 11.30 Za otroke: literarna in glasbena oddaja — 12.25 Kako se zabavajo na Irskem — 13.50 Ciganski napravi — 14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce — 15.40 Naši popaltniki na tujem — 16.00 Popoldanski operni koncert — 17.15 Šerferjem na pot — 18.00 Sportni tednik — 18.50 Človek in zdravje — 20.00 Glasbeni variete — 20.45 Kulturni globus.
Torek, 14. 3.: 8.05 Izberite melodijo tedna — 8.55 Radijska šola: Agronomovo leto — 9.40 Ženski zbor Svoboda Laško — 10.40 Utrjuje svoje angleščino — 11.00 Druga dejanje iz opere Krst pri Savici — 11.40 Melodije in ritmi — 13.30 Iz opretnega sveta — 14.05 Radijska šola: Veliki mojstri madrigala — 15.40 Listi iz domače književnosti — 16.00 Zvočna panorama — 18.00 Iz naših kolektivov — 18.45 Izobraževalni obzorik — 20.00 Poje zbor Sovjetske armade — 21.31 Veliki orkester Mantovani — 22.15 Komorni večer pri Mozartu.
Sreda, 15. 3.: 8.05 Mladi talenti srednje glasbene šole v Ljubljani pred mikrofonom — 9.00 Jezikovni pogovori — 9.15 Na gostovanju v Zagrebu — 10.15 Štirje slavni operni dueti — 11.30 Za ciciabane — 13.30 Jugoslovanska solistična glasba — 14.40 O, prid, moj fantič — 15.45 Radijska univerza — 17.15 Sestanek v sredo — 18.00 Kulturna kronika — 18.45 Melodije iz Mehike — 20.00 Opera: Norma — 22.50 Literarni nokturno.
Četrtek, 16. 3.: 8.05 Glasba ob delu — 8.35 Od kvar-lela do okleta — 10.15 Iz filmov in glasbenih revij — 11.00 Ruski tečaj za začetnike — 12.00 Samospelj Rada Simonilija — 12.25 Operni baleti — 13.50 Komorni zbor RTV Ljubljana — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Zvočni mavrica — 17.15 Turizem in melodije — 18.00 Iz znanih oper — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Četrkov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Literarni večer — 22.15 Po svetu jazz.
Petek, 17. 3.: 8.05 Bolelna svila: Vrag na vasi — 9.00 Naš podlistek: Afrika II. — 9.35 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe — 10.35 Kubanski plesi — 11.00 Od arije do arije — 11.30 Človek in zdravje — 12.40 Pisani zvoki iz Dravskega polja — 13.45 Melodije srca — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Petkovo glasbeno popoldne — 18.00 Iz naših kolektivov — 18.30 V dvorinah Svobode in prosvetnih društev — 20.15 Tedenski zunanji politični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Praga ponoči.

ŠPORTNI VEŠTNICE ŠPORTNI VEŠTNICE

Prvi teden tekem za svetovno prvenstvo v hokeju na ledu

Uvodoma v tekme za svetovno prvenstvo v hokeju na ledu v Ženevi in Lausanne so se moštva udeležencev držav pomerila za grupacijo po skupinah, v katerih bodo tekmovala. Pri tem se je pokazalo, da bodo moštva tekmovala v treh skupinah in sicer:

Skupina A: Kanada, Sovjetska zveza, Amerika, Švedska, Češka, Finska, Zapadna Nemčija, Vzhodna Nemčija.

Skupina B: Avstrija, Švica, Norveška, Italija, Poljska, Velika Britanija.

Skupina C: Romunija, Belgija, Francija, Jugoslavija, Južna Afrika, Holandska.

V skupini A so najprej že tekmovala naslednja moštva: Kanada — Švedska (6:1), Češka — Finska (6:0), Sovjetska zveza — Amerika (13:2), Kanada — Zapadna Nemčija (9:1), Finska — Vzhodna Nemčija (6:4). Po teh prvih tekmah se je pokazalo, da ostane glavna favorita Kanada in Sovjetska zveza.

V petek moštva skupine A niso tekmovala. V nedeljo je v Lausanni premagala Sovjetska zveza Fince (7:3), Kanadčani pa v Ženevi

Ameriko (7:4). Čehi so premagali Zapadno Nemčijo (6:0), Švedi pa Vzhodno Nemčijo (3:2). V nadaljevanju tekem so se pomerila moštva Češke in Amerike (4:1), Sovjetske zveze in Švedske (6:2), Češke in Sovjetske zveze (6:4), Kanade in Vzhodne Nemčije (5:2), Švedske in Finske (6:4) ter Amerike in Zapadne Nemčije (4:4).

O rezultatu tekem v skupinah B in C bomo poročali po zaključku tekem.

Smučarske tekme v Slov. Plajberku

45 smučarjev iz 12 društev se je minulo nedeljo zbralo v Podnu v Slovenjem Plajberku k smučarski tekmi, ki jo je priredil ATUS Bistrica v Rožu. Novi potujoči pokal je sprejel Bistričan Franc Stingl. Med juniori I. je zasedel prvo mesto Werner Geissler iz Bač, med juniori II. pa Gert Köhler iz Borovelj. Med »starimi« je zavzel prvo mesto Hermann Tschernutter iz Rožeka, drugo pa Hanzej Incko od Športnega društva St. Janž.

Veliko mednarodno smučarsko tekmovanje v alpskih disciplinah v Krnski gori

Smučarskih tekem v zimskošportnem središču Slovenije Kranjska gora so se v soboto in nedeljo zbrali smučarji iz 9 držav. Avstrija, Islandija, Italija, Zapadna Nemčija, Norveška, Poljska, Švica, Švedska in Jugoslavija so poslale na to tekmovanje FIS v slalomu in veleslalomu kar 44 tekmovalcev. Med nji-

mi je bil tudi sedanjí prvak v slalomu Pepi Stigler, ki je pri sobotnih tekmah dosegel prvo mesto, a ga je moral v nedeljo odstopiti svojemu sodeželanu Ernstu Falchu (2:07,2) in se zadovoljiti z drugim mestom (2:10,4). Tretji je bil Helmut Schranz (2:10,5), četrti Italijan Helmut Gartner (2:14,3), peti pa Nemec Sepp Behr (2:15,3).